

Elsőrendű gyógyviz és diätetikus ital

Vesebajoknál,

a húgyhólyag bántalmainál és köszvénynél,
a cukorbetegségnél,

az emésztési és lélegzési szervek hurutjainál

a **Bór és Lithion** tartalmu, vastól mentes

SALVATOR-FORRÁS

a continens legelső orvosi szaktekintélyei által kitűnő sikerrel használtatik.

Húgyhajtó hatása.

Kellemes izü.

Vasmentes.

Könnyen emészthető.

Teljesen tiszta.

Állandó összetételü.

Különösen oly egyéneknek ajánlatos, kik
ülő életmódjuk folytán

aranyeres bántalmakban,
hasi vérbőségben, máj és
veseizgalomban vagy húgy-
savas lerakódásokban,
vesehomok és vesekövek

képződésében szenvednek.

Forrásleírások és orvosi bizonyítványok, valamint elismerő
nyilatkozatok betegek köréből díjmentesen állanak rendelkezésre.

„SALVATOR“ kapható minden ásványvizkereskedőnél vagy

SCHULTES ÁGOST

Szinye-Lipóczi Salvator-forrás vállalatnál
Budapest, V. Rudolf-rakpart 8.

12084

Franklin-Társulat nyomdája, Budapest IV., Egyetem-utca 4. szám.

13. SZ. 1907. (54. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

FŐMUNKATÁRS
MIKSZÁTH KÁLMÁN.

BUDAPEST, MÁRCZIUS 31.

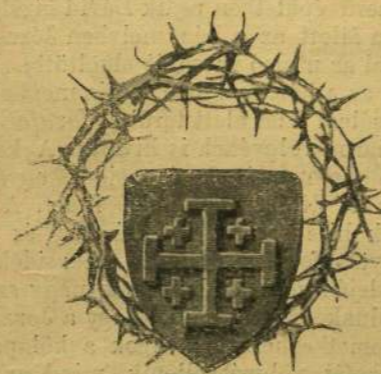
Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ----- 16 korona.
Félévre ----- 8 korona.
Negyedévre ----- 4 korona.

A „Világkrónika“-val
negyedévenként 80 fillérrel
több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
határozott viteldij is csatolandó.

JERUZSÁLEMI SÍROK.

Irta Roskovics Ignác.

A SZENTFÖLD FŐVÁROSA, Jeruzsálem sírjai közt az elsőség, dicsőség Jézus Krisztus szent sírját illeti. Jeruzsálemnek jelenleg központjában van a Szent-sír temploma. Vágya, vigasztalása a Szentföldre zárandokolóknak. Az Evangélium szerint Jézus sírja a Golgotha alatt egy kősziklába vágott sír, Arimathiai József tulajdona volt, ki a magának szánt sírba temeté a Megváltót. E Szent-sír most a fölépített templom kupolája alatt van. Jézus föltámasztása után nemesak anyja, a szent asszonyok, és az apostolok, de többi hívői is Isten háza gyanánt látogatták és gondozták. János evangélista élénken írja le a szent helyet. Jeruzsálemnek Titus általi ostroma nem volt ártalmára a sírnak, de Hadrián 130-ban K. u. a Golgothát és Jézus sírját földdel hordatta be s Jupiternek és Venusnak templomot épített a helyére.

Konstantin görög császár és anyja Szent Helena 326-ban kiásatták Jézus sírját — megtalálták Jézus keresztjét is, — és hatalmas nagy templomot építettek a Szent-sír és Golgotha fölé. 614-ben II. Chosroes perzsa király bevette Jeruzsálemet s a Szent-sír templomát összeromboltatta. Két év múlva Modestus püspök egykezett a templomot hely-

A SZENT-SÍR TEMPLOMA ÉS MÁRIA SÍRJÁNAK BEJÁRATA.

reállítani, de Konstantin nagy temploma helyett csak négy kisebb, egymáshoz ragasztott kápolnát építtethetett; a feltámasztás, Golgotha, keresztfel-találása és a megkenés köve kápolnáit. Mikor aztán Omár Kalifa 637-ben elfoglalta Jeruzsálemet, bár a mohamedánok a keresztényeket vallásuk és templomaik szabad gyakorlatában

meghagyták, 936-ban és 969-ben nagyon megromoltak a Szent-sír templomát. 1072-ben Palesztina a szeldsuk törökök kezébe került s a keresztények helyzete ekkor siralmas lett. VII. Gergely és III. Viktor pápák igyekeztek szorongattatásukon segíteni, azonban csak II. Orbán pápának sikerült Amiens-i Péter remete lelkes

buzdításával kereszties hadat gyűjteni. Az összegyűlt hadak a fővezérséget 1095-ben Szent László királyunknak ajánlották föl, s ő el is fogadta, de négy hó múltán bekövetkezett halála miatt a vezérletet nem vehette át. Bouillon Gottfried indította el 1096-ban a vörös keresztel jelzett hadsereget Palesztina felé s 1099-ben, bár csak 35,000-en voltak 40,000-rel szemben, a keresztiesek hősiesség küzdelem után bevették Jeruzsálemet. Leírhatatlan volt az öröm; a Szent-sír templomában adtak Istennek hálát a győzelemért. Gottfriedet királylyá választották, ő azonban nem kívánt arany-

A JÉZUS ÁLTAL FÖLTÁMASZTOTT LÁZÁR SÍRJA.

KIRÁNDULÁS A SZENTFÖLDÖN. — Rozkovics Ignác cikkében.

koronát viselni ott, a hol a világ Megváltója töviskoronát viselt és csak a Szent-sír védőjének hívta magát. Sajnos, már a következő évben meghalt; a Szent-sír templomában temették el, koporsója ott most is látható. Mutogatják itt kardját, sarkantyúit is, ezeket a Szent-sír lovagjainak fölavatásán használják.

Jeruzsálem 88 év után ismét a hitetlenek kezébe került. A keresztetek ezután több hadjáratot viseltek a Szentföld visszahódításáért. Az ötödik ily hadjáratot tudvalevőleg a mi II. Endre királyunk vezette, de az ő vállalatának sem lett eredménye, mindössze számos szent ereklyét hozott egyházi részére. Ezek között megszerzett egyet a kanaáni menyegző azon hat korsója közül, melyekben Krisztus a vizet borrá változtatta. (Bizonyíték ez volt az első és egyetlen kifogásolhatatlan műbor; mert nem vízből csinált bor, de borra lett víz volt.)

A későbbi kereszties hadjáratok 1291-ig tartottak. Ettől kezdve a Szentföld napjainkig a mohamedán hitű törökök kezei között van.

Mindaz a Szent-sír és a Golgotha helye megállapításának hitelességére már nem volt hatással. A fölöttük épült templomot a keresztény kegyelet javígtatta, újraépítette, de megvan az maig, jórészt a keresztetek által épített formájában.

A Szentföldön jártamban Jeruzsálembé érve, siettem a Szent-sír templomába nemcsak látni, de a megváltás e szent helyén leborulva. Istent imádni is. A körülépített templomhoz csak egy szűk térről juthatunk. Bemenne, a tornácban a török hatóság templomerei hevernek szőnyeges padokon. Innen közvetlenül a Szent-sír fölé emelkedő nagy és szép kupola alá érünk és előttünk fekszik egy vörösmárvány kőlap, mely a hasonló nagy alabástrom kőlapot — a megkenetést követ — fedi. A tér közepén emelkedik a Szent-sír: egy kápolnaszerű, bizancki stílusú építmény, melynek bejáratánál óriási gyertyatartók vannak, s az egész úgy tele van aggattva a kegyelet tárgyaival, főképp függő lámpákkal, köteleiken strucz-tojás díszszel, hogy az épít-

mény alakja alig vehető ki. Mindezt koronázza fent a föltámadás képe. A kápolna két részből áll; az Angyal-kápolna a Szent-sír üregének előcsarnoka, ebben csak egy kő áll közbül, melyen az angyal ült az Úr föltámadása után. A Szent-sír Nagy Konstantin és Helena által való föltalálása után idők folytán lezárattott és csak 1555-ben nyitották meg újra, midőn az Úr sziklába metszett sírja újra napvilágra került. A fölbontott sírban a sír fölött két festett angyal állott, az egyiknél e fölirat volt látható: «Föltámadt, nincs itt!», a másiknál, mely újjával lefelé mutatott, ez: «Ime, itt a hely, hová teték!» Az idő e föliratot képeket eltüntette. A négyzetletbe vágott, hosszúságú fehérmárvány koporsóban találtott egy szétmálott szövetbe burkolt fadarab, az Úr keresztjének egy darabja. Fölirattól már csak e két szó: «Helena nagy...» volt olvasható. A Szent-sír e helye oly kicsi, hogy alig egy pár ember fér meg benne. Életem legmagasabb pillanata volt, midőn Jézus Krisztus koporsójára borulhattam. Nem a balál, de a föltámadás helye ez, örök időkön diadalmas hirdetője a Jézus által alkotott új, emberszerető korszak győzelmének.

A Szent-sír mögött a kupola falában van *Arimathai József és Nikodém* sírja, bejárata az ó-sziriai jákóbtók kápolnáján át van, mely mellett a *Koptok kápolnája* van a Szent-sírhoz tapaszta.

A Szent-sírral szemben áll a *Katholikon*, vagy a Keresztetek temploma, a számos különböző felekezetek birtokában lévő kápolnák között a legterjedelmesebb. A XII. században épült, 1808-ban tűz pusztította, mely után egészen átépítették. A templom a görögöké s díszes ikonosztaz különíti el benne a Szentélyt.

A *megkenetés kővé* visszatérve, meredek lépcső vezet föl a *Golgothára*, Krisztus keresztrefeszítésének színhelyére. Most ezüsttel bevont üreg ez, melybe a Megváltó keresztje volt illesztve. E legszentebb helytől kissé hátrább kétoldalt két fekete kő jelzi a két lator keresztjének helyét, elől a megrepedt sziklaföld látható. Jézus keresztjének ürege fölött oltár

emelkedik, s az egész sötétes szentélyt számos lámpa világítja meg. Megdöbbenően megható ez; az emberek tömege sóhajok és fohások között térdén csúszik, hogy ajkával érínthesse a Megváltás helyét, melyet az Üdvözítő vérével szentelt meg.

A Golgothától lejöven, a *Keresztrefeszítés kápolnája* alatt van a *Melkizédek kápolnája*, a keresztrefeszítés alatt *Adámé*, kinek koponyája a hagyomány szerint Noé révén Jézus keresztje alá került. A *töviskorona kápolnája* van a kő, melyen Jézus Pilátus házában ült.

Mindehhez még a Bűnbánó lator, Helena császárné, a Keresztföltalálás és a Keresztölállítás kápolnái és számos Jézus kinszenvedéseire és föltámadására vonatkozó oltár és megjelölt hely csoportosul a Szent-sír templomában.

Szűz Máriának sírja s mennybemenetelének helye a Gethsemane-kert mellett van. A keresztetek idejéből való, egyszerű, de szép kapuzattal bíró épület mély sziklaüreg fölött áll. Bent 48 lépcső vezet Mária kőkoporsójához. Itt mutatják szüleinek, Joakimnak és Annának, meg Szent Józsefnek sírját is. Számos keresztény felekezetnek kápolnája van itt is, mint a Jézus sírjánál, sőt egy kápolna amohamedánoknak van föntartva, kik szintén kegyeletben tartják Máriát. Mária sírjához pár lépésnyire van a *Halálfelelem kápolnája*, abban a sziklaüregben, a hol Jézus elfogatása előtt Mennyei Atyjához imádkozva, megnyugodott szent akarataiban.

Sion hegyén a hagyomány szerint egy ódon, bástyaszerű épületben rejlik Dávid király sírja. E helyen állott az a ház, melyben Jézus tanítványai az utolsó vacsorát elköztötte. E mellett volt az a ház, melyben Mária meghalt.

Jeruzsálem falai alatt terül el *Jozafát völgye*, mely Kedron völgyének is hívják. A keresztények, mohamedánok és zsidók egyértelmű hite szerint itt lesz az utolsó ítélet. A mohamedánok hite szerint itt Krisztus és Mohamed együtt fognak ítékezni. A zsidók, hogy annak idején helyben legyenek, nagy számmal vándorolnak Jeruzsálembé, hogy a Jozafát völgyébe temetkezhesenek. Azok a kőlapok, melyek Jozafát völgyét ellepik, mind az utolsó ítéletre várakozóknak sírjai. A századokon át ide temetkezők száma sok ezerre tehető. E sirok kiemelkedő díszei Absolon, Jozafát, Jakab és Zakariás piramis-szerű sírjai. Nagyon érdekesek a kőbe vajt barlangszzerű sírok is.

Jozafát völgye fölött emelkedik az *Olajfák hegye*, melynek kezdetén van a Gethsemane kertje. Az Olajfák hegyének déli nyúlványán van Siloa falu, melynek sok temetkezésre használt barlangja van. Ilyen az Olajfák hegyről levezető lejtős úton a föltámadt Lázár sírja is.

A Jeruzsálemtől és a körülötte levő sírokról írva, még a *Királyi sírokat* kell föllemlítenem. E díszes előcsarnokkal s nagy udvarral ellátott sírkamrák nem a zsidó királyok sírjai, hanem a Krisztus idejében élt Adiabene királyné és családja tagjainak sírkamrái. Midőn ide értem, jó kedvű dalolás és tánc között nagy csoport zsidót találtam: kérdésemre elmondták, hogy Bokharából valók s eleik földjét jöttek meglátogatni. Midőn megmondtam, hogy magyar vagyok, élénken szóltak: «Ott jó dolgunk van a zsidóknak!»

Lóháton kezdtem Jeruzsálemet körüljárni, de ez nem bizonyult célszerűnek, így számaron folytattam; mely a Bismark névre hallgatott. Tulajdonosa nem azért nevezte így csásiját, mintha a nagy államférfit gúnyolni akarta volna; alig is tudott valamit kilitéről, de a német zarándoktól sokat hallotta ezt a szót s eltalálta, hogy valami kiváló jelent. A németek nevettek legjobban rajta, ha Ibrahim a csásit vergetve kinalgatta: «Bismark, Bismark!» Ibrahimot én Ábrimot, fiát Mohinak neveztem el; az utóbbi igen büszke volt, hogy a fénylő nikkeles fényképező gépet ő vihethi. Apa és fiú igen büszégek voltak hozzám; mert a magyar embert boravallójáért mindenfelé megszeretik.

Jeruzsálem sírjai mind a lelkünk halhatatlanságát hirdetik: Jézus sírja és föltámadásának helye; Mária mennybemenetelének emléke. Jozafát völgye az utolsó ítélet angyali harsonájára fölébredő s mindenfelől gyülekező lelkeké. A többi sírok mindegyikéhez is a halhatatlanság hite fűződik; de mi is ezt írjuk fel temetőink kapujára: «Föltámadunk!»

FÖLTÁMADOTT!

Halléluja! föltámadott a Krisztus,
Nekünk csodás intő jelül,
Hogy lenne tanúság örökké,
Amaz Örökelet felül.

Hogy látnánk immár, — ne csak álom által,
De színről-színre a valót:
A sir harmadnapos kőden túl,
Istent, az örökkévalót!

Halléluja, föltámadott a Krisztus!
Ti értetek: vörző szívek,
Kik a reátok mért keresztet
Tűrő hittel viseltek!

Ti értetek: ti árvák, elhagyottak,
Ti ártatlanul szenvedők...
Gyűljön ki sápadt arcotok ma,
A megüresült sír előtt!

Halléluja, föltámadott a Krisztus!
Reméljétek, reméljétek:
• Ti Golgotára-vont igazság,
Tövissel paskolt szeretet!

Megszégyenült a durva, gógós önkény,
A rút ármány, — ujjongjatok!
Husvét jön a Nagypéntekekre,
Föltámadott! föltámadott!

Szabolcska Mihály.

A BIMBÓS MAJORÁNNA.

Diószeghi, a híres professzor
Füvészkertben botanizált egykor.
Körülötte számos tanítványi —
Szeretett az öreg magyarázni.

«Az a virág közönséges «Carex».
De «raritás» édes fiam már ez.
Látjátok mi formás a tobozza,
Ritkaságát rendkívül fokozza.

Gyerünk tovább. Fura bokr, törpe —
Terem ilyen a japánus földbe.
Buzogányfej terjedelmű róza...
Ez van aztán finoman beoltva.

Figyeljétek. Az a színes tábla.
Magyar virág. Bimbós majoránna.
Jeles növény. Kiveszöbe régen —
Hatvan tövem van belőle épen.

Nyílott ilyen a váralakokban,
Pengő lantra kötötte titokban
Várkiasszony, hajladozó róza...
Balassi még nótát tudott róla.

Az tartották (megjegyezem közbe),
Hogy ez fűzi a szíveket össze.
Ki egy tövet kap ilyet párjától
Az már attól el sohase pártol...

Során e szép oktató beszédnek
A diákok esendben összenéznek
S mire éjfélt jelez kün az óra,
Kinyílnak a céztus ajtók sorra.

— Fura dolog. Nem is történt még ez.
Nagysított összeül a «sedes».
Diószeghi a fejét csóválja...
Kifosztva a majoránna tábla.

Pusztá a kert. De bezzeg virágos
Mindenfélő jó Debreczen város —
Hatvan kis lány rácos ablakába —
Kivírta a bimbós majoránna.

Farkas Imre.

A SZENT JÁNOS-KAPU JERUZSÁLEMBEN.

Rozkovics Ignác féltetele.

A NOSZTY-FIÚ ESETE TÓTH MARIVAL.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Írta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

MÁSODIK RÉSZ.

I.

A lépvesszők.

Ebéd után a pipatóriumba vonáltak az urak, csak Feri maradt az asszonyokkal és a szép kezek tisztelője, Hort.

Az öreg Noszty jól érezte, hogy semmi se becselebb, mint ha az ember a maga terveinek a pántlikáját azokba a szépen kéklő füstkarikákba húzza, melyek az ebédutáni első szippantásokból származnak. Félre hirta tehát Kopereczkyt és Homlodyt egy messzebb eső pamlagra s előhozakodott azzal a tervvel, hogy most már a Fériért kellene valamit csinálni.

— Te már úr vagy Izrael, de ez a fiú sehogy sincs. Mert úgy vegyétek a rokonság, az összefamilia erejét, mint egy századokkal daczoló épületet, melynek vannak falai, bástyái, tornyai, de vannak repedései és gyenge helyei, a honnan az eső becsurog a fedél alá. Ezt az épületet folyton erősíteni kell, mert jól mondja az angol, hogy a legerősebb lánc is csak olyan erős, mint annak a leggyengébb szeme, szóval a Feriből valamit csinálni kell. Itt a legfőbb ideje.

— Neveztesd ki valaminek, — jegyzé meg Kopereczky, kidülledt szemekkel, nekivörösödve, mert sehogyse akarta kieresztani szájából a csibuk szopókáját, most levén az illatos purzicsán a meggyulladás első stádiumában.

— Kineveztessem? És ugyan minek?
— Hát én megkínáltam magam mellett a titkári állással, mielőtt még Malinkát ő küldte volna hozzám.

— Ostobaság! — szisszent fel Noszty Pál és fölemelte fejét magasra, kevély daczal. — Mit gondolsz te? Egy Noszty titkár legyen nálad? Tudod-e azt, hogy Nosz vezér Tass vezérnek a fia volt és a pusztaszeri vérsurgatásnál úgy is csöppenhetett volna, hogy most Feri nevezett volna ki téged főispánná s nem te őt titkárrá? Vagyis hogy én. Azaz hogy — esett ki hirtelen a textusból, — ne haragits, mennydörgés adta, és lásd be, hogy Feri egyelőre semminek se lehet kinevezetni, előbb a föltételeket kell hozzá megszerezni.

— Milyen föltételeket?
Noszty az előbbi fölgerjedés után ismét visszaesett anekdotázó kedvébe.

— Megmutatja erre az utat barátocskám a mi fölséges uralkodóházunk: «Bella gerant alii et tu felix Austria nube!» (Hadat viseljenek mások, te boldog Ausztria, házassodjál.) Egy szóval, Ferinek meg kell házasodnia előbb.

Kopereczky nagy szemeket meresztett Homlodyra, hogy az mit szól ehhez.

— Ki is van már szemelve a leány, — veté oda könnyedén Homlody.

— Én úgy tudom, hogy a közönséges életben az a logikai sorrend, — vélte a főispán, — először keres az ember állást, azután asszonyt, az állás szerint.

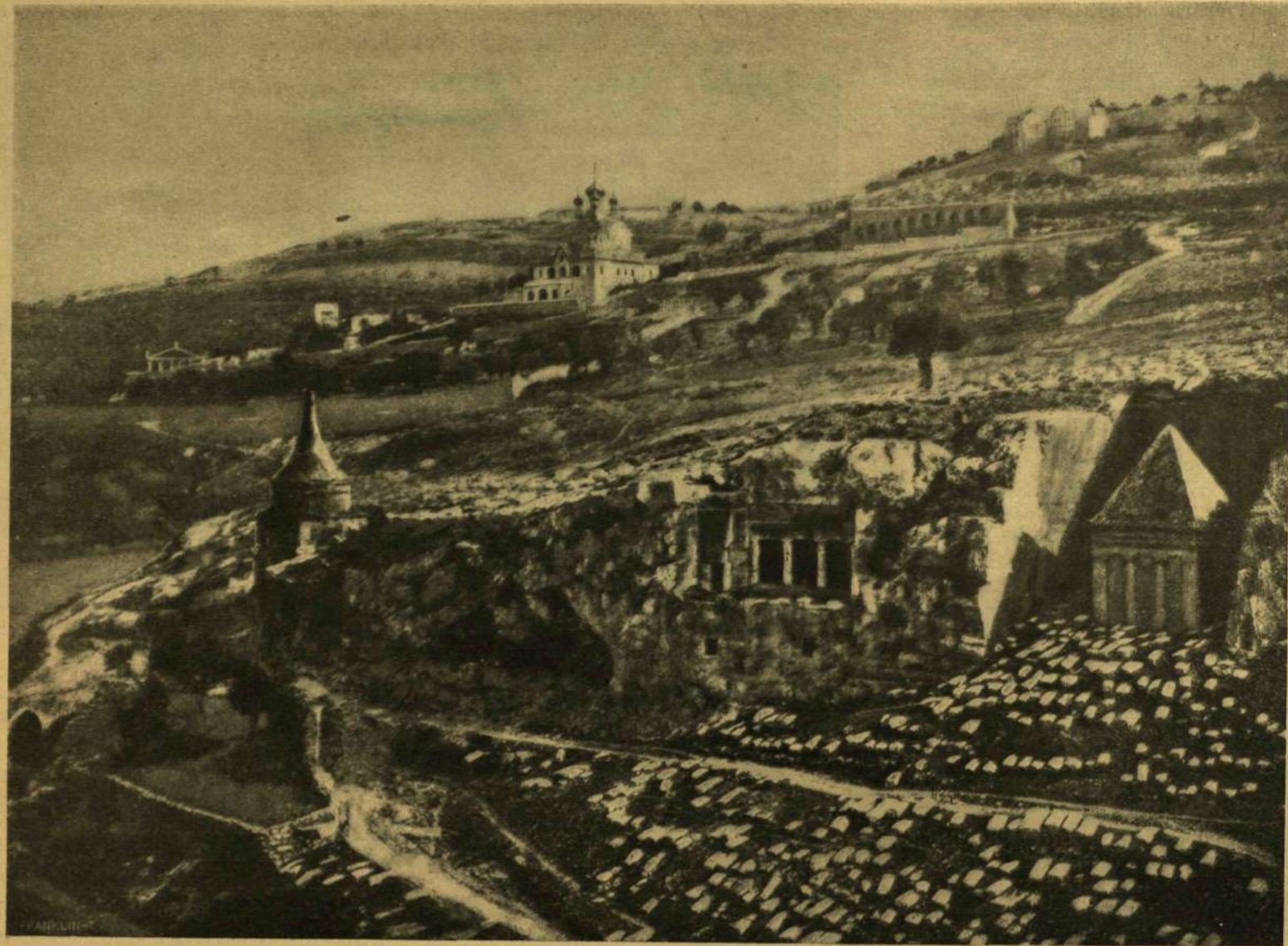
— No persze. Eltaláltad — szakítá meg gúnyosan. — Félek, Izrael, neked is az lesz egyszer a sorsod, hogy magunk közt maradjon, külön fognak választani. No ne ijedj meg, nem azt jóslok, hogy a fejedet a törzsödötől, hanem csak úgy a hogy kétféle osztották Apaffy Mihályt délelőtti és délutáni Apaffynak. Hallgass hát ide, te délutáni Kopereczky! Az csak nálatok a kis tót uraknál van meg, hogy előbb valami kenyérbe, többnyire állami kenyérbe ültök és ha az megvan, asszonyt hoztok rá, gyermekeket nemzetek, a kik ismét állami jászolhoz jutnak s ez így megy folyton, folyvást, míg csak a czimerpajzst lefelé nem fordítják; nálunk, magyar uraknál megfordul a dolog, nekünk az asszony hozza a pénzt, és a hivatal elviszi, nálatok a hivatal a bevétel, az asszony a kiadás.

— S még te gúnyolódol e fölött! — fakadt ki Kopereczky keserűen.

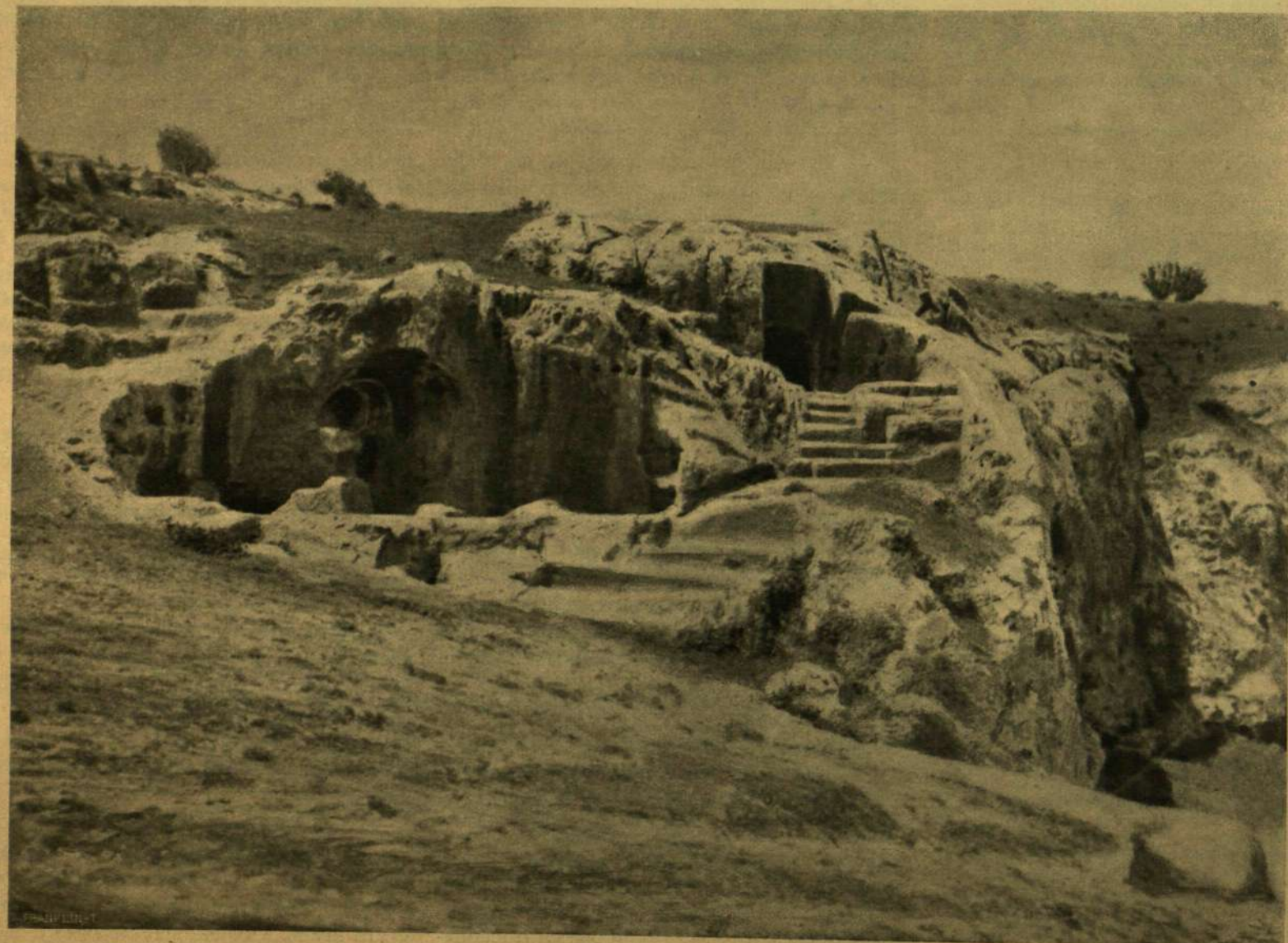
— No no, nem roszból mondom, bocsáss meg édes fiam (s gyöngéden elérzékenyülve megölelte). Hiszen igaz bizony, szegény Vilmám még becseletes kelengyét sem kapott, elég szomorú.

— Én se szemrehányáskép mondom, édes apám.

— No hát akkor ne csipkelődjünk egymással, hanem értsük meg egymást. Ferinek a felesége kell, hogy vagyon hozzon. Nincs abban semmi szegényletes. A kard és a karika-gyűrű hozták a dominiumokat azelőtt. A kard már a kutyáé. Az ember legfeljebb penzionált generális lehet vele hatvan éves korában. A kárdot, mint vagyonszerzöt kicsavarták ke-

JOZAFÁT VÖLGYE ÉS AZ OLAJFÁK HEGYE. (Az előtérben az odátemetkezettek sírkövei.)

SÍROK JOZAFÁT VÖLGYÉBEN.

KÉPEK A SZENTFÖLDRŐL. — Roskovic Ignác felvételei

KIRÁLY-SÍROK JERUZSÁLEMBEN.

BOKHARAI ZSIDÓ ZARÁNDOKOK A KIRÁLY-SÍROKNÁL.

KÉPEK A SZENTFÖLDRŐL. — Roskovic Ignác felvételei

OMÁR MECSETJE JERUZSÁLEMBEN.

zünköl az idők, de a karikagyűrű még megmaradt. Feri, nem azért mondom, hogy a fiam, olyan csinos gyerek, pingálni se lehet különben, s most ide vetődik, épen mintha az Isten a számára dobta volna le, az a Tóth kisasszony.

— Ah! A hol az este voltunk?

— Igen. Mit szólasz hozzá?

— Nekem tetszik — felelte a főispán — kétségkívül kedves kis bolha, de . . .

— De?

— De Feri olyan borotva, a kit már többször végig húztak holmi foghagyma gerezdeken.

— És aztán? Mit akarsz ezzel mondani?

— Azt, hogy az ilyen borotva csilloghat, villoghat, még éles lehet a leányoknál, hanem a szülőket igen nehéz már vele megborotválni. A Velkovies Rozália esetét bizonyosan hamar megtudják s alkalmasint akad több is.

— Igen szigorú vagy szegény Ferivel szemben.

— Nem, én csak az igazságokat teregetem ki a te terveid szines pillangói elé.

— Okvetlenül meg kell próbálni s a ti segítségetek a földög. Feri kért fel az ebédnél, hogy szóljak veletek erről.

— Én már ajánlkozom délelőtt, be akartam mutatni, — felelte Homlody. — Én kivihetőnek tartom, ha a lánykát meg bírja nyerni. De az különöz.

— Én pedig megvallom, — jegyzé meg Kopereczky félig tréfásan, félig komolyan, — irigylem tőle azt a lánykát és . . .

— És még mit?

— És azt se titkolom el, hogy rokonszenvezem az öreg Tóth Mihálylyal.

— Ó szépen is viselte magát irántunk, — jegyzé meg Homlody.

— De hisz ez csak ok, hogy őt rokonságunkhoz csatoljuk, — érvelt Noszty.

— Hát igen, ha a dolog magától megy. De ha például tőlem kérne tanácsot az öreg, én nem ajánlanám neki, hogy Ferinek adja a lányát . . . Feri nagyon léha fráter.

Noszty neheztelő arcot vágott erre, letette a csibukját, felkelt és így szólt:

— Köszönöm neked, édes fiam, bizony megint okosabb lettem valamivel.

S ezzel a terembei másik csoport felé indult.

Kopereczkyben megmozdult a szív. Ejnye,

ez már mégis czudarság tőlem, ez a szegény öreg ember kiszorít engem főispánnak, eget-földet megmozdít, hogy dülőre vigye ügyemet s mikor most hozzám fordul egy semmiséggel, hát én a helyett, hogy biztatnám, kegyetlen kézzel tépegetem az atyai érzéseit.

— No-no, ne menjen apa! Ugyan apa! Legyen hát esze. Szereti a fickót? Hiszen én is szeretem. Jöjjön no vissza és mondja meg, mit tehettek ebben az ügyben és megteszem, de ne haragudjék meg minden díb-báb szóért. Minek tanácsokhoz akkor, ha azt akarja, hogy mindenre fejet bólintsak? Ne csevegj hát velem, öreg, hanem parancsolj!

Erre aztán mosolyogva fordult vissza Noszty s most már mint egy diadalmas diktátor bánt el a megpuhított embereivel.

— Tetőled csak annyit kívánok, Izrael, hogy egy kis apró pénzzel segítsd a sógorodat. Ilyen kényes kalandhoz nem foghat üres kézzel. Egy csinos fogat, inas, egy és más, olyan élet-szükség a leányfej-bolondításhoz, mint a madár-fogáshoz a lépes vessző. Notabene jegyezz fel mindent, Feri vissza fogja fizetni becsületesen. Ha pedig ő nem tenné, itt vagyok én. A pénzed olyan biztos helyen van fiam, mintha a szűz Mária kőtenyében lenne.

Kopereczky némán és sötétlen bólintott a fejével, mintha elismerné, hogy az csakugyan biztos hely.

— Isten neki. Megigérem — tette hozzá vonatottan. — A mi telik.

— Adja Prága, ne félj. Tőled pedig azt várom sógor, — szólt Homlodyhoz fordulva — hogy mint Mentor állsz mögöttem. A familiából csak te ismered Tóthékat, sokat segíthetsz a fiúnak, kivált a külső sceneriákban. Ha teszem azt valamit meg akar mondatni a szüléknek vagy a lánynak, ha megakad a kerék és emelni kell rajta s több efféle, ej, hiszen tudod a becsületes gyűző mesterségét.

De már Homlody tiltakozott ez ellen. Ő nem ért az ilyenhez.

— Hagyjatok nekem békét. Őkör vagyok én ahhoz. A hova én belegázolok, ott nem nő több fü. Én csak az egyesek, kitespos tutakat ismerem. Azokhoz értek. Bemutatom a fiút, megdicsérem, ha valaki megsérti, kiállok érte, kéregek is vállalkozom, ha úgy megy a dolog, hogy szembe rózsám, nézegessük meg egymást, keverjük a szép szót, a csintalan mosolygást,

járjuk el a mártogatást, meg a kopogást, adjuk a haragot az epedés fátyolán keresztül s fálaljuk fel a színleges közönyt a kacérság tálcáján. Mind szép ez a sok incselkedés, a mindenféle cselvetés egymás közt, a falakon belül, és a végén kijön belőle valami bizonyos, vagy egy főkötő, vagy egy kosár. No hát ezt értem. De mikor ma azt mondja nekem a Feri öcsém, hogy a világért se mutassam még be, mert ehhez előbb tervet kell kidolgoznom, mielőtt ismerné a leányt, még a falakon kívül, ez már nem az én eszemhez való. Hisz tudod, hogy megbuktam a tisztí vizsgán. Azért kérlek, hagyjatok engemet ki és adjuk át az egész dolgot a feleségemnek, mert az meg az ilyen dolgokat szereti, mesterségesen felállított csapdák-kal, iszalagokkal, kacskaringós ütvesztőkkel. Hagyjuk csak a Málira. A mihez az hozzá nyúl, abból férj és feleség lesz. Arra még az angol bank is ad kölcsönt.

— Az bizony igaz lehet, — örvendezett Noszty, — hagyjuk a Málikára.

— Eredj, beszélj vele magad, nagy örömet okozol neki, becsületesre mondom, és nekem is, mert legalább abbahagyja azt a kűtgém-csikorgatást.

Ugyanis a zongora hangjai hatoltak be a szomszéd szalonból s Homlody felismerte a maga «kedvencét», egy részletet a «Lohengrin»-ből.

Noszty a gyors cselekvés embere volt, legott átment a szalonba és megkérte a sógoraszszonyt, hogy ha majd bevégzi, adjon egy negyedórás audienciát — fontos ügyben.

Mire az menten összecsapta a kottákat s ott-hagyta a zongorát.

— Rendelkezésre állok, sógor.

Homlodyné született Labikán Amália ugyanis nővére volt a Noszty Pál megboldogult neje-nek, Feri anyjának, Labikán Milevának. Férge, negyven és ötven közti asszony, erősen mongol vonásokkal, ferdén vágott apró fekete szeméi szinte sütöttek girbe-gurba kis arca közé-pén, mint két tüzes parázs. (Milyenek lehetnek ezek húsz éves korukban!) Egyébiránt inkább rút, mintsem csinos; lapos tatár orra van, lapos melle, mint a deszka s a mellett roppant keskeny homloka, inkább csak egy vékony sik, mely a homlokot jelzi. Az egész világ csodálkodik, hol tartja azt a sok ész. Mert nagyvezű-nek tartják a «kutyafejű hercegnőt» a megyében. Előkelőségben pedig fölülmúl mindeneiket, bár csak egyszerű nemes családból való. De úgy mondják, hogy az idetelepedett őt tatár községnak Felső-, Alsó-Tatárdinak, Mahornának, Drenknek, Voglányinak az ő ősai voltak a XIII. században a vezérei, a minék a Labikán (Labi-chán) néven kívül bizonyítéka egy a család birtokában maradt gyűrű, melynek pecsétje két egymásba gabajodott sárkányt ábrázol. Olyan ez az őt tatár eredetű község népe előtt, mint akár Magyarországon a szent korona, vagy Angliában a «nagy pecsét», — hogy a király személye úgyszólván jobban benne van, mintsem a hogy benne van az ő saját bőrében. Úgy, hogy ez a pecsét, mely idők jártával férfi kézből a Homlodyné ékszer-casettejébe jutott (az utolsó Labikánt, Nosztyt és Homlodyt fivérét, évek előtt tépte szét a medve egy vadászaton), még most is souverainhez méltó kle-nódium és ha képviselőválasztáskor rányomja egy parancsra az utolsó lányivadék a chán-családból, hogy például Noszty Pálra kell szavazni, az őt falu tatárság ott van, mint egy ember, akár étlen-szomjan a Noszty-zászlók alatt — mert úgy rendeli a chánok pecsétje.

(Folytatása következik.)

MESÉK A TEMETŐBŐL.

Elbeszélés.

Írta Fröhlichné Kafka Margit.

I. Az ő sirja.

A temetőt akkor hó borította, a korai délután köde szitált a levegőben és körülfolyta a szomorú, szürke kőangyalokat, a melyek a sírokat őrzötték. Lejtős hegyoldalon sorakoztak a hantok és csak halovány árnyékbarázdák jeleztek őket a puha, fehér takaró fölött. A keskeny utakon összesimulva járt-kelt egy asszony meg egy ember.

— Ne lépjén le, — a sirra! — sugta halkan a férfi és elhúzta a karjánál fogva az asszonyt.

Feljebb kapaszkodtak és a kanyarodónál megcsúszott az asszony, de a férfi nem hagyta el-esni. Föltekintettek és előttük élesfeketén meredt bele a nagy hóféhérségbe a hullaház deszkabódéja. Olyan volt, mint egy ijesztő jóslat.

— Messzire kell mennem, — mondta a férfi, — idegenben baragolnom, — nem lesz-e hasonló ehhez a végső stációim?

És az asszony remegve szoritotta meg a kezét.

Leérték a hajlásba és ott a sor legszélén egy besülyedt, régi hant látszott és féloldalt dülő reves, kopott kőemlék. Az asszony csodálkozva olvasta a betűket, a férfi pedig lehajította a fejét és csendesen szólt:

— Itt nyugszik az édesanyám. Szeresse!

Egymás szemébe néztek abban a perczben mélyen, mélységesen, de a gondolataik tiszták maradtak, mint a fehér hóhalomok itt, mert ki hozhatna szennyet egy sirra, a hol az édesanyja pihen.

Talán azért szerette meg azt a sírdombot az asszony. Elzárándokolt oda egyedül is, a mikor a társa messzire ment, öröközldből apró koszorukat hordott oda és a mikor jött a tavasz, új hantot emeltetett föléje.

— A leánya vagyok! — mondta a kíváncsi temetőőrnek és az belenyugodott. Az élő asszony piros virágai díszítették azontul a halott asszony elhagyott sírját, és a néma halott valakije, szentje lett a szomorú élőknek. Hozzáfohászodott már szorongatásaiban, pedig egyébként sohasem volt istenes és nem tudott imádkozni.

Jött egy nap, és elszakadt örökre a láncz, a mely egybefűzte a férfi lelkét az asszonnyal; ez sorsa ama lánczoknak, mert hiszen csak virágból vannak, úgy mesélik. Az asszony pedig eltörült egypár könnyet, leszakított három szál rózsát, és úgy, a mint szokta, csendesen ment a temető felé. A homloka fehér volt és a lelkében már elűlték a viharok.

— Ez a darab föld azért mégis az enyém! — mondotta és rózsákat tett a sirra. — Mi becsesebb a földön, mint egy szűztiszta emlék!

NAGYHETI ÁJTATOSKODÓK A JÓZSEFVÁROSI KÁLVIÁRIÁN.

A GÖDÖLLŐI KÁLVIÁRIA.

Így beszélt, mert még mindig együgyű, fiatal és álmodozó volt az asszony.

Am nemsokára megint hírek jöttek a messzeségből; rikoltozóan durva, kegyetlen hírek a férfiről, a ki messzire ment. Szavak, a melyekről azt állították, hogy az ő szájából hangzottak és alacsony köznapiságokkal, gúnyos, éles ridegségükkel az asszony szívébe vágta. Forró nyárban, lihegve, betegesen kereste fel akkor is a temetőt, de a régi síron egy nagy, sötétvirágu rózsátó éles tövisével megvérezte az ujját. Az ajkához szoritotta a sebet és mosolygott.

— Nem fáj. Nem igaz, durva hazugság az idegenek minden beszéde, — az emlék az enyém és nincs egyebem; — ezt megörzöm. Így beszélt, mert még mindig hitt önmagának. És a mikor elmulott a nyár és hideg esők áztatták a fakó sírköveket, a megholtak napján is elhozta

ide a koszorúját apró szürke ködvirágból és lila öszirozásból. Úgy tudta, hogy nemsokára vissza kell térnie annak, a ki őt legelőször a szent halothoz vezette.

Egyszer aztán megtudott mindent. A mikor újra megjelent a dombjeletőn, a hullaház mögött, az út kanyarodóján — a nagy kővek sikosak voltak a késő novemberi esőtől és ő megesúzott, de nem volt, a ki fölsegítse. Hosszú köpenye sáros lett és a két kezét a szivére kellett szoritani, hogy tovább mehessen. A sírhoz ért, de a koszorúja nem volt a helyén. A földön talált rá, a kő mellett, összezilálva, mélyen, erőszakosan a sárba teperve és kemény, durva férfisarok nyoma látszott, a mint gyilkos haraggal végzett vele. Körül szétszórva, apró, zillált szirmokra tépdeseve heverték a lila krizantémek, és elborították a puha, fekete földet. Ott hevert a szalag is, az asszony kedves színével, — a szalag, a mely a sírkövhöz erősítette volt a koszorút, — szakítás nyoma rajta; és azt meg kellett értenie az asszonynak, habár együgyű volt is és álmodozó.

Nem szólt többet. Megfordult és elment és soha, még tévedésből sem járt többé a temetőbe vivő úton. Sokáig élt még azután . . .

II. A csontváz.

Április volt, szeles, bolondos idő, tele az édes, illatos, fájó és üde bizonytalansággal, azzal, a melyik a legszebb, mert legjobban hasonlít az élethez. Lenge, szűzies napfény illant keresztül az utcákon és bemosolyogta a nagy házat, a hol a tudomány lakott; és ifjak meg leányok vegyest rajzoltak a nagy ház kapuja körül.

Az egyik leány felsietett a lépcsőkön. Sebtiben érkezett, a puha, sötét ruhájából friss tavaszszag áradt, az arca piros volt és a haja csillogott. «Jó reggelt! Jó reggelt!» — mondta, a mikor benyitott egy ajtón, és mintha csodálatosan tiszta harangszó esendült volna a rétség fölött, mert a leány hangja áttetsző volt, friss és üdén, édesen bizonytalan, mint április, — a teremben pedig fiatal férfiak lézengtek, kíváncsi diákpajtások, és felcsillant a szemük.

A leány kacagott, — mindre, — kivéve egyet közülök. — A sarokban, a szekrény mögött, a hol viaszábrák voltak üveg alatt és spiritszban

DÁVID SÍRJA.

apró szörnyszülőttek, — a szekrény mögött, mondom, egy ócska csontváz állt, és bólintott a léghuzamban az ajtónyitásra, mert a tagjai dróttal voltak összekötözve és lazán fityegtek. A leány feléje nézett, rá is nevetett és visszaintett neki: «Jó reggelt öreg!» — Kacagtak mind, csak egy legény nem, és bólintott a szelekt. A leány pedig hozzája futott, átkarolta a karcsu, meleg karjával, hozzásimította pihegő keblét a fogas bordákhoz, aztán két kézre fogta a koponyát és megcsókolta a szájával a száját, a maga illatos, meleg szájával a szürke álkapocs laza csontjait és becsókolt a két, sötét szemüregbe is hangosan, csattogón. Tapsoltak mind, a fiatal legények, kivéve egyet közülök; az az egy összefonta karját az ablakfülkében, összeszorította az ajkát is, de a homloka redős lett egy kicsit, a szeme körül gyűrű kélett és a hangja sistergett szinte, a mikor a leány elhaladt mellette.

— Örültség, örültség! — sügta a vágytól féléren és nem kacagott mégsem a leány.

Hanem a mikor a többiek mind elmentek a teremből, ők ketten ott maradtak állva az ablaknál, a legény föléje hajolt a leánynak és suttogott lihegve, sisteregve sokáig. Az ajka már cse-repes lett, forró és száraz, de azért nem érint-

RÉGI SÍROK.

nyújtotta oda pazar ajándékul az ajkát valakinek, a ki sohasem érdemelte. Ennek is el kellett mulnia előbb.

Aztán elmúlt, — és újra évek, — és egyszer megint április lett. Szeles, illatos, — édesen és fájón bizonytalan, mint régen, a mikor még szűzi volt az ajka. Lenge, tavaszi napfény illant keresztül az utcákon, az asszony kinyitotta az ablakát, nagyot mélyet lélekzett a füilatos levegőből és egyszerre bolondos, csókos kedve támadt. — És akkor, — csodálatos, — egyszerre eszéberajzott minden, — a tudomány komoly terme, a csillogó szemű legényfűk, az egy, a ki hallgatag volt, a zörgős csontábra és az első szerelem suttogásai, — az ifjuság. — És hirtelenében arra gondolt, — hogy valahol, — valami temetőben, a temető földjében, — kell lenni egypár szétomló csontdarabnak, — látta a laza szárazakat és a sok törött bordát, — és kell lenni egy boltos, magas koponyának is, a melyből kusza fogak merednek elő és gúnyosan tátong két üres szemgödör, — az egyiken ép most kuszik be lustán egy puhatestű féreg, és czéltalanul, bután kijó a másikon. — — — Az a csontfő talán még szomjuhozza a csókot!

Összeremegett az asszony, bezárta az ablakot és eltakarta az arcát mind a két kezével.

OLAJFÁK A GECSEMÁNE-KERTBEN.

KÉPEK A SZENTFÖLDRŐL.

hette a leány illatos selyemszáját, sem fátyolos, nedves szemét. Pedig ha csak egyszer is érintette volna!...

Évek is elmúltak már, ők messze elkerültek egymástól és a leányból asszony lett, mint rendszeren. Már alig is gondolt a nagy, mogorva házra, a hol a tudomány lakott, a viaszból való ábrákra és a korcs embriókra a spirítuszban; már asszony volt. Egyszer aztán hirt hoztak neki a férfiuról, a ki soha sem érinthette az ő ajkát. Nagy beteg volt, beteggé tették az asszonyok és a csókok azóta, de nem azok a csókok, melyeket sohasem adott; — ágyban feküdt és lassankint elfeledte káromolva szidni az Istent, a kit tagadva, rekszketve is hinni szokott az, a ki nyomorult; — betegen feküdt és az édesanyjának halkan, álmodozón suttogott el néha régi neveket, a melyekről azt hitte, hogy feledte már; — és a legutolsó napon megkérdezte az öregasszonytól, nem volna-e neki a kopott imádságos könyvében egy fohász a haldoklóknak, — olvasná fel azt ő neki, majd utána mondja. Orvos volt ez a fiatal férfi, kórságok ismerője, halállal sokszor szembenéző... Aztán meghalt; — és ezt mind hírül hozták a messzeségben az asszonynak is; csak hogy ő akkor csak tévetegen, csak elmosódva hallgatta az idegenből jövő, távoli szavakat, mert ama régi tavasz már sok éve elmúlt, ő már asszony volt és ép akkoriban

FELTÁMADÁS. — Kacziány Ödön festménye.

A HÉTRŐL.

Fehér lobogó alatt. Magyar mágnásasszonyok kurzusra járnak a mentő-egyesülethez és ott a maguk elhatározásából az orvosi mesterségbe vágó dolgokat tanulnak. Megtanulják szerencsétlenségeknél, baleseteknél az első segély-nyújtás tudományát. Az első ilyen kurzus első része, mint a lapok jelentik, most ért véget. Gyakorlati jelentőségét ennek az új ideának nem akarjuk túlozni. Nem valószínű, hogy ezek a kurzusok, ha még oly népesek és még oly eredményesek lesznek

is, a derék mentők földadatának körét, munkájuknak mennyiségét csak a legkisebb mértékben is befolyásolhatnák. Ha valakit elüt a villamos, ha marólungot iszik egy szerelmes kis varró leány, ha levetette magát valaki a harmadik emeletről, bizonyára ezentul is mindig a mentőkhöz fognak az emberek telefonálni és nem a legközelebbi mágnás-palotába. A főrangú hölgyek bizonyára nem is azért tartják ezt a kurzust, hogy konkurencziát csináljanak a derék mentőknek. De ha ilyen eredményt nem várhatunk is ezektől a kurzusoktól, ha, a mi megteremtette őket, semmi más se lenne,

mint a nagy ráérés, a gondolatuk, maga az idea akkor is tiszteletre készítően karakterisztikus. Mert egy fölfogás, egy lelki áramlat szóval meg benne és a mit mond, igen nobilis, igen humánus: a szenvedés enyhítésének, a szenvedő ember segítésének vágya. Hogy ez a gondolat megteremhessen, gyökeret verhessen, hivatkozhatjon: ennek a vágyának, ennek az akaratnak, ennek a készségnek már ott kellett lennie a lelkekben. És ez a tanúságtétel az egész dolognak legnagyobb értéke; a mit lekicsinyelni igazán nincs okunk. A női lélek mindig meg volt áldva a nemesség minden

elemével, de nem minden idő kedvezett neki, hogy a maga méltó virágait teremje. A ráérés perceinek gondolata és érzése nem mindig a szenvedőkön való segítség vágya volt. Ez a legönkéntesebb mentő-kurzus tiszteletreméltó szimpotómája a lelkek elmélyedésének, a gyakorlati jelentősége kérdéses is, az bizonyos, hogy gondolata, erkölse nemes és megérdemli, hogy kalapot emeljünk előtte.

A búfelejtő város. Az egyik ember, ha nagy csapások érték, ha sok a baja, ha földhöz vágódott az élettel való keserves birkózásban: leveti a selyembőlű kabátját, zubbonyt huz és kemény energiával újra munkához lát, hogy a mi elveszett, újra visszaszerezze. Okul a multon, tanulsággá érlelődik benne minden kiállott viszontagság emléke és azon van, hogy a tanulságnak minél eredményesebben hasznát vegye. A másik ember, ha hasonló helyzetbe jut, ha örvénylik körülötte a bajok és gondok áradata — félrevágja a kalapját, pezsgőt bontat és nekilát, hogy — mindent elfelejtsen. Ez a mi gyönyörű fővárosunk, Budapest, tele van gondal, bajjal, az életnek egyre növekedő, szakadó terheivel. A minapában megírták róla, hogy palotáit nem is téglából, hanem kifzetetlen számlák, váltók, kötelezvények papírtömegeiből építették és a mellett olyan drágaság dül a falai között, mint egy ostromlott várban, a melyet évek óta körülkerítve tart az ellenség. Csak úgy zúg a panasz a hideg levegőben; de esodlatosképpen mennél hangosabb a panasz lármája ebben a szép városban, annál hangosabb a — vidámság is. Soha ez a város olyan mulatós nem volt, mint mostanában. Egyik szórakozó hely a másik után nő ki az aszfaltból: a smokingos publikumnak cabaret, a zubbonyosnak mozgófényképes színház, kenyérré is kevés a garas és a rendőrség mégis minden héten egész csomó kávét fűlel le, mert a zöld asztalos szobában féktelen irrammal száguldoz a bankó. A miből nyilvánvaló, hogy Budapest népe a bajokkal való megbirkózásnak ama második módszerét választotta. Azt mondja, hogy: felejtjük el! A mi mindenesetre kényelmesebb és mulatságosabb módja az elintézésnek. És attól se kell félni, hogy a mulatság nem lesz tartós, mert — a baj nem fogy el, sőt ilyen kezelés mellett egyre gyarapodik, lesz tehát mindig miért — szórakozni.

Két intézmény. A minapában két lárna nélkül működő, de a legigazabban kulturális intézmény adott érdemes alkalmat arra, hogy róluk megemlékezés történjék. Az egyik alkalom az Uránia tudományterjesztő társaság közgyűlése volt, a másik az Iparművészeti Társaság csónadesen megült jubileuma. Vannak hatások, a melyeknek a nagyság vagy súly szerint való megmérésére, megállapítására eszközeink nincsenek: eredményük jelenségszerűen nyilatkozik meg előttünk. Határozottan állíthatjuk azonban, ha statisztikai adatokkal nem argumentálhatunk is, hogy ez a két intézmény igen nagy, szinte korszakos hatással volt első sorban a főváros, de közvetve az egész ország társadalmára. Czeljének ideális közelségébe munkája eredményében, hatásában még egyik se jutott, de többet ért el mind a kettő, sem hogy a pesszimizmusnak akkora jogosultsága lenne már ma is, mint volt még csak évekkel is ezelőtt. A tudomány ma még nem mondható valami nagyon népszerűnek: de tudomány és népszerűség immár nem állanak se oly távol egymástól, se oly mereven egymással szemben, mint csak rövid idővel ezelőtt. A mióta a tudomány a művészet kívánatos, vonzó formáit öltötte magára: lényegében is kívánatosabb, kedvesebb lett a lelkeknek. És a két intézmény munkája gyönyörű bizonyosságát adja az igazán kulturális törekvések belső rokonságának, nemes harmóniájának. Az egyik a művészet formáinak segédével teszi szükségletté a tudást: a másik a művészetet díszítve föl vele, teszi szükségletté a művészetet. A ki a tudásunkat gyarapítja, fejleszti az izlésünket is és a ki az izlésünket fejleszti, egyben a nemesebb tudás, a nemesebb hozzáértés iránt való fogékonyságunkat is műveli. Minden bölcsen vezetett megismerés egyenesen fejleszti, gazdagítja elménket és lelkiünket, értelmünket és fogékonyságunkat. A tudomány is szép, a szép, az igazán szép megértése is tudás. Ez a két intéz-

NESBIT EVELINA (THAW HARRYNÉ).

mény párhuzamos utakon egy cél felé halad: a tudományak és a művészi szűnek szeretetét vive hívjákainkba. Útjára és földatához szerencsét esztünk mind a kettőnek.

Nesbit Evelina. Huszonkét esztendő, de úgy írják, nem látszik többnek tizenhétnek. A haja hullámos, a szeme kék, a tekintete és a hangja egy gyermeké. Tisztább és fehérebb homlokra, mint a Nesbit Evelináé, nem lehetne helyezni az ártatlanság koszorúját. Mikor életéről beszélt, sokszor kicsordult a könny a szeméből és mikor Evelina sirt, sirt vele a közönség legnagyobb része is. És ez az angyalmodell tett a pokolnak akkora szolgálatot, mint egy pár ördög. Gyilkossá lett miatta egy férfi és halottá egy másik. Ez már a sirban, amaz az élő halottak temetőjében: a tébolydában. Mert ez a Nesbit Evelina a milliomos Thaw Harry felesége, a ki miatt a férje gyilkosa lett egy másik milliomosnak, White Róbertnek. A Nesbit Evelina megtiport leánybecsületét torolta meg rajta. Heteken át ült a vádoltak padján Harry Thaw, a míg elvitték onnan az örültek házába és heteken át ott ült mögötte Evelina: az ő bűne és mentsége, leg-hatalmasabb védője. Könnyek között hirdette, hogy az ő férje bűnös nem lehet, a véres tette, a melyet elkövetett, ráterítte az ő szerencsétlenségének, romlásának, a megölt ember gonoszságának élővé tett emlékezetét és nem szűnt meg erősíteni, hogy a mi történt, az jogos védekezés volt és igazságos megtorlás. Egész Amerika, sőt az egész világ figyelmét ott volt a nagy pörön: a bíróság pedig latolgatott, vizsgált, seregszámra hallgatta ki a tanukat, míg végre abba a kellemes helyzetbe jutott, hogy a gyilkosságba esett milliomos bűnéről vagy ártatlanságáról nem kellett se igent, se nemet mondania. Helyette az orvos ítélte, kimondván, hogy Harry Thaw egy szegény, bomlott agyú ember, a ki tetteiért felelősségre nem vonható. Se nem ártatlan, se nem bűnös, hanem — beteg. Nesbit Evelina pedig nem tudhatja: örüljön-e, hogy boldogtalan férje így megmenekült talán a hóhértól, vagy sirjon-e szomorú menekvésén. Nem feleség és nem özvegy: bizonyos csak az, hogy a szerencsétlen, szép teremtés a tragikum gyermeke, ez fogja fehér kezét és vezeti olyan úton, a mely vérről és könnyről van megöntözve.

FÖLTÁMADÁS.

— Goethe «Faust»-jából.

(Faust a méreg-kelylet ajkához emeli. Harangzúgás és ének hallatszik.)

Angyalok kara:

Krisztus föltámad! Kiti győzelemmel
Örülj, te ember, Sajt e lét tenger
Öröklött bánata.

Faust:

Mily mély zsongás, mily tiszta hang
Ébreszt föl és innoem nem enged?

Te tompa kongású harang
Föltámadás napját jelented?
S te kar, azt zenged-e az égről,
Mit hajdanán új szövetségül
Sír éje fölött angyal zengett!

Nők kara:

Balzsam-szerekkel Lány patyolatba
Bekenegettük, Göngyöltük őt bé,
Gyöngéd kezekkel Ah de itt Krisztust
Sírjába tettük. Nem leljük többé.

Angyalok kara:

Krisztus föltámad! Kiti sok bús óra,
Üdv mind a jóra, Földi nagy próba
Hasztalan támad!

Faust:

Hatalmas s szelid égi dallamok,
A porba hozzám mért hatoltatok?
Ott csengjétek, hol lágyabb szív dobog!
— Hallom a hírt, de már hitem oda!
A hit legszebb szülőltje a csoda.
Ah ama körbe vágódni se mernék,
A honnan jó e bűvös üzenet.
S mégis e hang mint gyermekkori emlék
Életre szólít vissza engemet. —
Hej, egykor szombat komoly csendjén
Csókkal ihletett meg az égbolt.
Harangszó áhítatlant csevegő,
Imádkozom mily édes kéj volt.
Megfejtethetlen titkos vágyam
Ki a szabadba fűzött engem
S fűrdőve égető könnyárban,
Egy új világ támadt szivemben.
Gyermek-játékhoz szólított az ének,
Élvezni üdvét tavasz ünnepének. —
Most végső komoly léptem megakasztja
A gyermekhit s emlékezés tavaszra.
Oh zengj tovább, zengj égi dalok húrja.
Könnyem fakad, a földé vagyok újra.

Tanítványok kara:

Kiti kéz elhantolt Ah, de mi itt lenn
Örök halálra. Vergődő gondban.
Halhatatlan volt, Jöttöd ohajjtuk
Magasba szálla. Szomjú lélekkel,
Alkot mint Isten Sírva sirajtuk
Fönn a fényhobban, Üdvödt, mester!

Angyalok kara:

Krisztus fölszálla Nyujts vigaszt, enyhet
Égi hazába. Szírd védtelennek.
Te is óh tépjed Hirdesd a mennyet
Sztét köteleked! E földi nemnek
Segítsd, ki szenved, S meglásd, a mester
Ápold, ki szenved, Néked jelen meg.
Fordította: Palágyi Lajos.

TATÁRRABSÁG.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta PEKÁR GYULA.

MÁSODIK RÉSZ.

IX.

Félesztendő múlva.

A hosszú hónapok, nehéz folyással bár és a várakozástól gyötrelmesen, de mégis elmúltak. Nyár van Görögnyen ismét, földi Isten újra a regényes völgyet s forró július hinti káprázatát a Fejedelemszenny tündérekertjére. A természet a régi maradt, közönyösen, szinte könyörtelenül pompázik tovább, csak az Ember változott itt meg. Nagyon elült a vigadók nesze, néma a kastély tája, szinte aggodalmasan hallgat a csend körülötte. Pedig itt a nagyságos uraság, hisz a Fejedelemszenny zászlaja leng a felső vár Harcsafark bástyáján. Csak hogy többé nem parádés darabontok strázsálják, hanem veszedelemre készült, komoly hunyadi katonák a virrasztók odafent. Serényen figyelnek a tatárok keletje, a törökök délje s a németek napnyugotja iránt. Ugyan mitől félné-

nek úgy? A jó ég tudja, de hát igazat jövedt Ujfaly schola-mester uram: attól fogva, hogy perzent az új-év, hova-tovább rezzen s világ minden részben. Tart még az áldatlan háború, és most, hogy hetek óta alig jött megbízható jelentés a sereg felől, egyre nő a nyughatatlanság, — immár tökéletesen megbódul Erdély a hírhallásokkal. E növekvő zenebona közepette csak egy látszik bizonyosnak: az általános bizonytalanság. Boldog Isten, hol hát a Fejedelem, merre bujdosik, — győz-e, vagy győzetik? . . .

Ezek felett elmélkedik ágyasházának egyik sarkában szegény Báthory Zsófia. Görnyedten ül a székében, biz' Isten tizenöt esztendőt öregedett az alatt a félv alatt! Ferkó fia a lábainál kuporodik és az egyetemes aggodalom hatása alatt bizony megkomolyodott ő is, az országnak e kisebbik fejedelme. Tanácsot keresve néz fel az anyját körülálló meghittekre, ámde hiába, hisz a Kékedy-forma öreg hopen-mester-szolgákat kivéve, csupa asszonyemberek azok! . . . Tovább kereskednek hát, csak hogy gyerekekre még bizalmatlanabba válik, a mint nagyanyjára tekint. Zakrzeska Anna magányosan ül ott az ágy függőnye mögött, a sötét sarokban és szokása szerint imádságos könyvet tart a kezében. Az udvari asszonyságok is olykor gyanakodva pillantgatnak feléje: ugyan kiért imádkozik, — a magyarokért-e, vagy tán inkább ellenségeikért? Tavasz óta bezzeg nem óbagat többé a fanatikus lengyel asszony, szólni is alig szővegy Báthoryné, de konok némasága eléggé beszédes azért. Csakugyan örülne a magyar fegyverek sikertelenségének? Keveset és kurtán parolázik a leányával s bajos a lengyel beszédüket érteni, szava azonban minden alkalommal nyilván fenyegető. Ilyesmit mondogathat neki: «Az igaz katolikus Isten büntet benneteket . . .»

A Fejedelemszenny az ölébe teregetett levelek föl hajlik. Azokból böngészne valamelyes magyarázatot, vagy vékonyka reménységet. Am a vége mindig csak az, hogy még jobban elkeseredik:

— Az uram, hol az uram, — és mikor lesz már ennek a kétséggel öll gyötrelmenek vége? No, bizony örökre elaludt a világa a szép, nyájas időknél. Baj van, érzem, baj van, — és hiába féltém én mindig, most mégis csak megjíjdek! Hisz éri a nép is, lázad már Erdély! Szegény ország, Asszonyország . . . és nincs senki, a ki rendbe vetné összebomló ránczát! A gubernátorok? Öreg Serédy uram már februárius óta Krisztusnak vendége, a megmaradtakkal pedig rákháton jár az ország üdvössége. Rhédey uram fél a maga árnyékától is, Barcsay uram pedig csak olyan mitugrasz módjára traktál, praktikal jobbra-balra. És úgy itélem, nem egyenes a beszédje, görbe van a szavában, legalább is nem tart bennünket igaz hírekkel. Ecsed, Deés, Szamosújvár, Fejérvár, Görény . . . hónapok óta küldözget egyik várból a másikba és én csak úgy véletlenül tudom meg a valót. Hisz lángol már ez az ellenséges mindenség körülöttünk! Odafent betörték a lengyelek, Lubomirski uram országrontó vassal támadt rá Munkácsra, Beregszászra, Szatmárra s háromszáz Rákóczy-falut tett a tűz abrakjává . . . Am Barcsay uram még csak három darabontot se küldött ellenük. Minket meg — hisz emlékezhettek, — Ecsedről jövet majd elfogtak a németek. Kelet felől rezgelődik a tatár, dél felől agyarkodik, bajt ír ránk a török. S ez a fő baj! Uram, uram, te szegény György uram, mit tettél te, hogy a török edelme nélkül keveredél hadakozásba! Egyre-másra küldi a szultán a követeket a Fejedelem

A «Tatárrabság» című regényhez.
A Fejedelemszenny az ölébe teregetett levelek föl hajlik.

után Lengyelországba és Barcsay maga vallotta nekem: uramtól parancsa van neki, nagy vargabetűben úgy kalauzolja e követeket, hogy soha Ő Nagyságára reá ne találjanak! Nagy baj lesz ebből, és már van is látszatja, hisz apja híján már a fiamra jönnek rá fenyegetéseikkel. Te, Ferkó fiam, — tette hozzá Báthory Zsófia a gyerekekhez fordúlva, — mondjad el csak még egyszer, micsoda félelmetes dolgokat is mondt nekem az a kapucsi basa, mikor a múltkor szembenlétele kellett fogadnod őt?

Ferkó felkelt s anyja karosszékének a bojtjával játszadozva, kissé szegénylős fontoskodással felelt:

— Dehogy is, édes anyám, — nem ijedtem én meg tőle! Kitanított engem Barcsay bátyám. Felkötötte oldalára az apám uram öreg köves kardját s kézenfogva úgy vezetett át a nagy szalába. Mert bizony kicsit nagy és nehéz is volt az a kard és én botlottam is bele. A tanácsurak térdet hajtottak, a hogy beléptem s s ekkor Barcsay bátyám a fülembre sügta: «másszék fel csak Nagyságod a trónusszékre», és mivelhogy igen magas az az öreg szék, hát még segített is. Én vártam és csak lógattam a lábamat, sőt doboltam is velük egy kicsit, mire Barcsay bátyám intett az újjával, hogy «maradjon Nagyságod! . . .» Csakugyan nyilt az ajtó két szárnya és Száva Mihály uram bevezette a törököket; én mindjárt megszámláltam őket, voltak úgy mint heten. A kapucsi basa öreg idejű ember lehetett már, övig ért a fehér szakálla a sárga selyem taláron. Jött felém s ekkor Barcsay bátyám megint meg-lökött: toljam előre a palástom esücskét, hogy legyen mit megcsókolnia az eb töröknek. Ő becsülettel meg is csókolta, alázatosan morgott valamit, de aztán visszalépve, keményen ki-egyenesegett és kihúzta a kardját. Bassa Thamas bátyám, ki balról állt, mindjárt megsügta nekem: ez annak a jele, hogy most majd a világbíró szultán képeben fog beszélni. Hát igen szép görbe kard volt az, csak úgy villám-lott, én nagyon is néztem, úgy, hogy Barcsay bátyám megint megbökött. Csakugyan kezdte már a török és tudott az öreg eb magyarúl, mert 'furesa szóval ugyan, de mindjárt úgy olvasta a török írásból: «Első Rákóczy Ferencz» . . . Én meglepetve néztem jobbra, balra, s csak azután jutott az eszembe, hogy hiszen én vagyok az az Első Rákóczy Ferkó, hozzám szól . . .

A gyerek nevetni kezdett, nyilván nagyon hízelt a hiúságának az eset még most is. Egyre jobban kacagott, úgy, hogy aggodó anyjának kellett rászólnia:

— Ejnye no, beszéld már, mit mondott!

— Betanultam én azt, könyv nélkül tudom, édes anyám, — kiáltott Ferkó büszkén, — tes-sék csak hallgatni, mindjárt felmondom a lez-két! Az öreg basa egész paprikavörösré vált, a hogy indulatosan folytatta: «Első Rákóczy Ferencz, te a Messias hiten levő erdélyi három nációnak kisebbik Fejedelme, nekünk, Ázsia, Afrika, Európa és Amerika világbíró urának legkisebb szolgája, vedd fel illő renndel szul-táni hatalmas szavunkat! Tudd meg, hogy föld és tenger máris reszketnek haragunk erejétől, a mért urad apád megbottolt a nekünk tartkozó hűség útján. Megmondottuk neki: ne sántikál-jon se jobbra, se balra, hanem egyenesen nyomja a kengyelt a mi szolgálatunkban, — ráparancsoltunk: ne mozogjon, mert megárt, és ime, szent akarátunk ellenére, ő mégis or-szága határan kívülre merészkedik. Te felelj most nekünk: hol van Második Rákóczy György, mért és merre bujdosik követekien elől? Te felelsz apád uradért, — izenjük neki, jaj leszen a hitén rést hagyó hűtelennek, ha egy holdon belül feleségs szinünk elé igazo-lásra nem járul. Rettenőt leszen a büntetés: nyilaim milliói fogják elhomályosítani a napot és hogy porrá teszzen Erdélyt, a proféta szent koporsójára fogadom. Allah, Allah! . . .»

A kis Ferkó lezkeket darálta el a mondó-káját és nyilván arra volt a legbüszkébb, hogy olyan jól tudja. Nagyon elbámúlt, mikor nem dicséző, csak felette elboruló arcokat látott maga körül.

— Porrá lesz Erdély, — ismételte a Nagy-asszony komoran, — fenyeget, fenyeget!

— Dehogy is, édes anyám, — kiáltotta a gyerek, — eleinte én is megijedtem, de aztán láttam, hogy nem mondja azt olyan komolyan az a basa bácsi . . .

— Miből láttad?

— Hát abból, hogy mikor az olvasás végé-vel visszatette a kardot a hüvelyébe, megint csak alázatosan járult hozzám és megcsókolta a palástom szegélyét. Úgy bizony!

A jelenlévők szomorú mosolylyal néztek össze.

— Szegény fiacskám te . . .

Ferkó egészen megzavarodott:

— Tán csak nem mondta komolyan? . . . No, ne haragudjék, édes anyám, — úgy-e, nem lesz baja apám uramnak?

— Adja Isten, hogy ne legyen!

Báthory Zsófia megölelte Ferkót, aztán másra igyekezett gondolni. Asszonyaihoz fordult:

— Itt vagytok mind? Ne mozduljatok mel-lőlem . . . Tholdalaginét nem látom, — hol van Margit? Eh, különben hagyjátok, ne boly-gassuk szegényt. Az ő mostani állapotában nagy-on elkél neki egy kis nyugalom . . .

Öreg Huszár Mátyas felsőhajtott:

— Köszönjük Nagyságodnak méltóságos jó-indulatát, — igen is, odabent ül Margit leá-nyom magában. Azt a kis ruhácskát varrogatja, vagy mi . . . Aztán meg hát, a hogy már szokta, a messze levő urával társalkodik.

(Folytatás következik.)

A VIDÁMSÁG HÁZA.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta Wharton Edith; angolból fordította Schöppin Aladár.

A közigazgatási reform volt Fisherné leg-újabb bogara. Nemrég még a szociálistizmusért buzgott hasonló hűvel, a melyet ismét az úgy-nevezett «keresztény tudomány» mozgalma elő-zott meg. Fisherné kis termetű, tüzes és drámai lelkű asszony volt s a keze és a szeme csodála-tosan alkalmas eszköz volt bármily ügynek

IPAR. (A munka emlékműve. I.)

szolgáltatásban, a melyért véletlenül lelkesült. Megvolt azonban az a hibája, mely közös minden rajongónál: nem vette észre, akármilyen szórakozottan hallgatják és unottan felelgetnek neki. Lilyt mulattatta, hogy most is mennyire nem veszi észre, milyen vonakodás látszik Gryce minden porczikáján. Ó nagyon jól tudta, hogy a fiatal embert kettős félelem foglalkoztatja ebben a pillanatban: ha kinn marad ebben a hűvös időben, meghűti magát, ha pedig bemegy a házba, Fisherné utána megy és aláírat vele valami írást. Gryce pedig rettegett attól, hogy valamiben színt kelljen vallania s így bármily gondosan vigyázott az egészségére, jobbnak látta távol maradni mindennemű irószertől, a míg valaki meg nem szabadítja Fisherné hatalmából. Időnként kétségbeesett pillantásokat vetett Bart kisasszonyra, a ki erre csupán csak azzal felelt, hogy még kedvesebben ábrándozó magatartást mutatott. Ismerte az ellentét értékét, ha bájainak előtérbe helyezéséről volt szó s teljesen tudatában volt annak, hogy Fisherné mozgékonyága mily kedvező színben tünteti fel az ő nyugodtságát.

Szemlélődéséből unokabátyja, Stepney Jack riasztotta fel, a ki Van Osburgh Gwennel a tennispálya felől jött.

Ez a párosca ép olyan regényt játszott, mint

BÁNYÁSZAT. (A munka emlékműve. II.)

Arezban nem voltak hasonlóak. Gryceben volt bizonyos didaktikus csinosság — olyasforma volt, mint valami ügyes rajziskolás gyerek rajza egy gipszminta után — míg Gwen arcában nem volt több érdekesség, mint egy játéklabdára festett arezon szokott lenni. De a mélyebben gyökerező hasonlatosság szembeszökő volt: mind a kettőnek ugyanazok voltak az előítéletei és ideáljai s megvolt ugyanaz a hajlamuk más világfelfogásokat nem létezőkké tenni azért, hogy ignorálják őket. Ez a tulajdonosság különben közös volt a Lily társaságának legtöbb tagjával: megvolt bennük a tagadásnak az az ereje, a mely kiküszöbölt minden olyan dolgot, a mi túlterjedt fogalmuk körén. Gryce és Van Osburgh kisasszony tehát az erkölcsi és fizikai egyezés minden törvénye által egymásnak voltak teremtvé.

— És mégis soha rá se néztek egymásra — tündött Lily. — Mindegyikük más fajtából való párt keres, a Jack fajtájából és az enyémből valót, olyan intenziókkal, érzésekkel és öntudatlan fogalmakkal, melyeknek létezését nem is sejtik.

Beszélgetésbe bocsátkozott unokabátyjával és Van Osburgh kisasszonnyal, míg az utóbbinak arcán egy átvonuló felhő arra nem figyelmeztette, hogy még az unokatestvéri kedveskedések is gyanú alatt állnak. Lily, óvakodva ellenségeskedést kezdeni pályájának ebben a szerföltött kényes időpontjában, félrevonult, mialatt a boldog pár tovább ment az uzsonna-asztal felé.

KERESKEDELEM ÉS KÖZLEKEDÉS. (A munka emlékműve. III.)

MEUNIER KONSTANTIN MŰVEINEK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

Leülve a terrasz felső lépcsőjén, Lily a balusztrád fölé hajló virágos bokorra hajtotta fejét. A késői virágok illata mintha a nyugalmas környezetből áradt volna, a legteljesebb falusi eleganciára kényszerített tájból. Az előtérben a kertek meleg színei ragyogtak. A gyepek túl lankás legelők terültek el, rajtuk elszórva legelésző marha; a fák között egy tisztáson át előcsillant a tóvá szélesedett patak a szeptember ezüstös világításában. Lilynek nem volt kedve az uzsonnázók közé vegyülni. Ezek azt a jövőt képviselték, melyet ő választott magának s a melylyel meg volt elégedve, a nélkül, hogy nagyon sietett volna előre kivenni a részét élvezeteiből. A biztonság, hogy neje lehet Gryce Percynek, a mikor kedve tartja, nehéz terhet emelt le szívével s a pénzzavarai még nagyon is frissek voltak, semhogy el ne töltötték volna a megkönnyebbülésnek azzal az érzetével, melyet kevésbé éles ész könnyen összetévesztett volna a boldogsággal. Köznapi gondjaitól megszabadul. Műjében lesz az életét úgy berendezni, a hogy kedve tartja, elzárkózhatik abba a menedébe, a melybe kellemetlen hitelező soha nem hatolhat be. Szébb ruhái lesznek, mint Trenornénak, több ékszere, mint Dorset Bertának. Örökre megszabadul azoktól az ürügykeresésektől, az önérettel való megalkuvásoktól, a megalázkodásoktól, melyekre a szegénység kényszerít. A helyett, hogy hizelegnie kelljen, neki fognak hizelegni, a helyett, hogy hálálkodnia kelljen, neki fognak hálálkodni. Voltak régi sérelmek, melyeket most megtorolhat és régi jótétemények, melyeket meghálálhat. Hatalmának határaitól nem volt kétsége. Tudta, hogy Gryce abból a kicsinyes, korlátozott fajtából való, a mely nem ismer pillanatnyi impulzusokat és felindulásokat. Olyan természet volt, melyben az óvatosság bűnné, a jótanács a leg-

MEZŐGAZDASÁG. (A munka emlékműve. IV.)

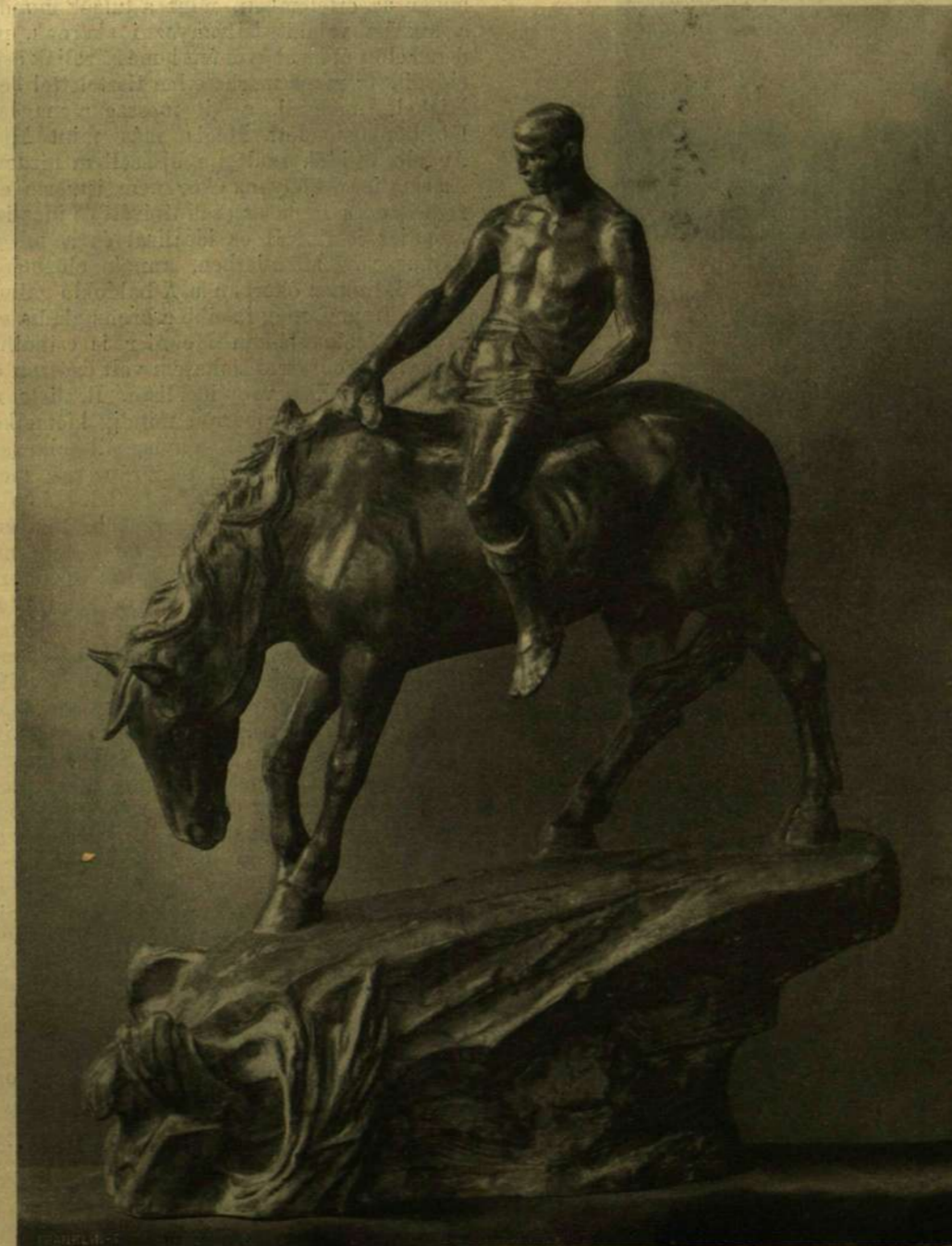
veszedelmesebb táplálékká válik. De Lily ismerte ezt a fajtát: tudta, hogy az ilyen természetnek meg kell találnia önzése bálványát; el volt szánva arra, hogy azt a helyet fogja betölteni Gryce lelkében, melyet eddig az American-nak foglaltak el: az egyedüli olyan tulajdona lesz, a melyre elég büszke, hogy pénzt költsön

rá. Tudta, hogy a bőkezűségnek ez az önző módja tulajdonképpen az alantas lelkűség egy neme, — mégis elhatározta, hogy annyira azonosítani fogja magát férje hiúságával, hogy kívánságainak teljesítése a férjára nézve a legelvezetesebb formája legyen az önelégülésnek. Ez a haditerv eleinte szükségessé fog tenni egy sereg olyan ürügyet és megalkuvást, a melyektől épen általa akar szabadulni, de biztosra vette, hogy rövid idő múlva a maga kedve szerint fog menni a játék. Mért ne bizott volna a saját erejében? A szépsége nem volt az a múlt tulajdon, a mivé gyakorlatlan kezekben vált volna, ügyessége, a melylyel hatását fokozta, a gondozás, melyet ráfordított, a haszon, melyet belőle húzott, bizonyos állandóságot látszott adni ennek a szépségnek. Úgy érezte, bizhatik benne, hogy czéljához fogja vinni.

A ezél pedig, nagyjában véve, megérdemelte a fáradságot. Az élet nem volt az az ellenséges valami, a minek három nap előtt érezte. Elvégre is, nyílik számára hely az élvezeteknek ebben a zsúfolt, önző világában, a melyből még csak nemrég szinte ki volt zárva szegénysége miatt. Ezek az emberek, a kiket kicsüfölt és mégis irigyelt, örültek, hogy helyet csinálhatnak neki abban a varázslatos körben, mely körül minden vágya forgott. Nem olyan durvák és önteltek mégse, mint képzelte, — vagyis inkább, mióta nem volt rászorulva, hogy hizelegjen nekik és a kedvüket keresse, lényüknek ez az oldala kevésbé feltűnő volt. A társadalom egy forgó test, a melyet rendszeren a szerint itél meg az ember, a milyen helyet elfoglal képzeletvilágában, — ebben a pillanatban pedig Lily felé a fényes oldalával volt fordulva.

Abban a rózsás fényben, melyet maga körül terjesztett, a társaság tagjai tele voltak szeretetreméltó tulajdonságokkal. Lilynek tetszett eleganciájuk, könnyedségük, a nagyképűsködés hiánya, még az az önmagukban való biztonság is, a mely néha annyira hasonlított a tompalelkűséghez, hogy a társadalmi kiválóság természetes jelének tűnt fel. Urai voltak annak az egyetlen világnak, a melylyel törődtek s készek voltak őt is bebocsátani soraikba, hogy uralkodják velük együtt. Mária lopva valami közöséget érzett gondolkodásmódjukkal, elfogadta nézeteiket, hitetlen volt azok iránt a dolgok iránt, melyekben ők nem hittek, megvető szármalmat érzett azok iránt az emberek iránt, a kik nem élhettek úgy, mint ők.

A korai alkonyat leszállott a park fölé. A kerten túl levő hosszú fasor ívei alatt Lily egy kocsi pillantott meg s eltálla, hogy újabb látogatók érkeznek. Mögötte mozgás támadt, lábdobogás, beszéd: nyilvánvaló volt, hogy az uzsonnázó társaság fölkel. Hirtelen lépéseket hallott maga mögött a terraszon. Azt gondolta, Gryce végre megtalálta a menekülés módját veszélyes helyzetéből. Elmosolyodott arra a

ITATÁS.

MEUNIER KONSTANTIN MŰVEINEK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

TEHERHORDÓ.

MEUNIER KONSTANTIN MŰVEINEK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

gondolatra, hogy hozzá jön, a helyett, hogy a kandalló mellé sietne.

Hátrafordult, hogy megérdemelt módon jutalmazza ezt a lovagiasságot, de üdvözlő mosolya piruló csodálkozásra vált, mert a férfi, a ki hozzá közeledett, Selden Lőrinc volt.

— A mint látja, mégis eljöttem, — mondta Selden, de mielőtt Lilynek ideje lett volna válaszolni, Dorset Berta, félbeszakítva egy közömbös beszélgetést a háziasszonnyal, közéjük lépett, egy könnyed mozdulattal jelezve, hogy birtokba veszi Seldent.

(Folytatása következik.)

MEUNIER KONSTANTIN.

Hódító világútján a Meunier-gyűjtemény hozzánk is elérkezett és néhány nap óta a Műcsarnokban látható. Meunier-művet már mind-egyikünk látott; most előttünk van, ha nem is élete művének teljessége, de annak java része; színről-színre láthatjuk a jelenkor egyik legnagyobb, legeredetibb szobrászának alkotását.

Előre mondhatjuk, ez a kiállítás igen nagy hatást tesz majd közönségünkre. Nem tárgyánál és nem előadásánál fogva. Meunier művészetének majdnem egyedüli témája: a munkás, a munka, a materiális, az izommunka, a modern gyáripár világából, a melyet mi oly kevéssé ismerünk és csak elméletileg becsülünk. Idegen világ tárul föl előttünk. Ezt a világot pedig oly emberi típus népesíti be, melyet alig ismerünk. Nagy csoportok legények, a kik fiatal korbukban hatalmasan kifejtett izmokat mutatnak, vénségükben egészen lesoványodnak. Arckuk hosszukás, vékony ajkúak, hosszú nya-

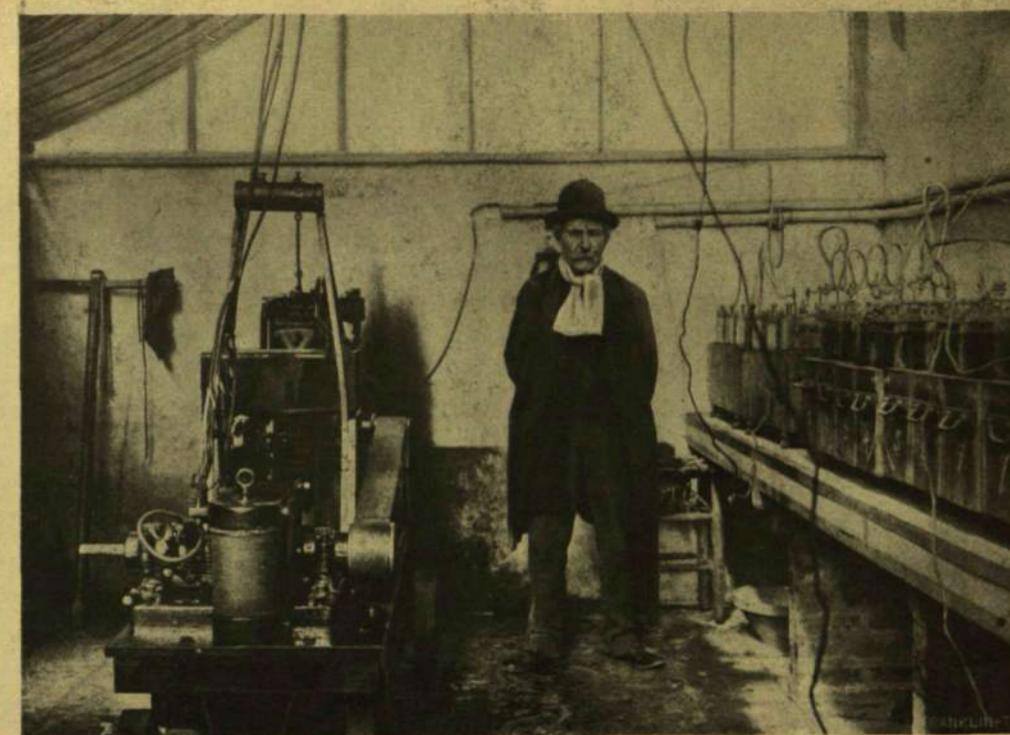
nét van, hogy szoborpályázatokon a vázlat néha igen jól hat és ha kivételre kerül a dolog, hibák, élettelenlégek tűnnek föl, melyeket a vázlaton az éles szem sem vett észre. Meunier-nél a nagyban való kivétel nincs ártalmára a műnek; a nagy legalább is oly jól hat, mint a kicsiny, sőt rendszeren jobban, mert a monumentalitás érzése, mely a művészt a kis vázlat alkotásánál is vezérelte, itt elbűvül és csak a nagyban való kivételben tűnik elő. Meunier a nagy felületeket is meg tudja eleveníteni. A két nagy alak a nagyteremben a Munkától balra mégis a kiállítás gyöngye. Még egy érdekesség megfigyelést tehetünk; senki ne mulasztja el Meunier szobrai hátulról is nézni. Tegyen pl. próbát a 72. és 73. számú művel. (Teherhordó, Kötőrő). Minthogy ritkán van alkalmunk alakokat így nézni, rendkívül meg leszünk lepve, hogy mily intenzív élet mutatkozik ezekben az alakokban így nézve őket, sőt hajlandók leszünk azt mondani, hogy így még élőbbek, holott ugyanezt az életet látjuk, csak szokatlan szempontból. Melleleg mondva: Miesoda *becsületes* művészet ez! Mennyi studium, szorgalom, fáradság és kísérlet. Semmi nincsen az első, szemfényvesztő hatásra berendezve. Minden mélyen van fölszántva. Valóban Meunier maga is nagy munkás volt, a kéznek nagy munkása. Nem tudott eleget tenni magának becsületes studiumban és alakjainak helyes mintázásában. Életrajzából tudjuk, hogy egész élete keserves küzdelem volt. Évtizedeken át kereste útját, kereste maga magát. Majd az esetet hagyta el a mintázó fa kedvéért, majd megfordította. Ha festményeivel elégedetlen volt, a szobrászathoz menekült, de ezt is el-hagyta. Negyvenkilenc éves lett, mikor végkép a szobrászatnál állapodott meg (1831-ben született), mikor megtalálta a maga egyéni modorát.

Nehéz ezt az ő modorát általánosságban és mégis szemléletesen jellemezni. Új ő, de nem abban az értelemben, mint a tulzók mondják, a kik ha valakit bálványozni akarnak, mindenekelőtt áldozat gyanánt lemészárolják összes előzőit. Ő maga mérhetetlen tisztelettel beszél Michel Angelóról, a kit messze a magasban látott maga előtt. Mégis más mint Michel Angelo, új idők szülőltje, új szellem hirdetője. Az sem igaz, hogy az ókor nem ismerte ezt a fajta szobrászatot, az csak tipizált és idealizált. Meunier is tipizál és idealizál és a mi realizmus van Meunierben, annak előzményeit megtaláljuk az ókorban is. A haloklő gallust a Capitoliumon, még inkább a bronz gladiatort a Museo Nazionale-ban Meunier is csinálhatta volna. A szobrászat sohasem volt egészen egyoldalúan realista vagy idealista. Realista nem lehetett, mert a szobornál mindig kiemelkedik a valóságból, nemcsak tényleg áll talapzaton, hanem máskülönbön is talapzata van, mely a való világtól való különválását jelzi. Még a zsánerszerű Goldoni is, Velencében, talapzaton áll. Kivétel csak a pasztizók, de ez nem művészet. Az idealizmust pedig korán korlátozta a meztelen testre való tekintet. Ha idealizáltak is a formákat, nagyon messze nem távozhattak el a valóságtól. Nekem úgy rémlik, hogy az esztétikusok sematizáló szenvedélyükkel általában sok bajt csináltak ezekkel a kifejezésekkel. Mely nagy művészre illenek pontosan ezek a kifejezések, ha egy-két nagyon stílizáló korszakot leszámítunk? Michel Angelóra nem illenek, még kevésbé nagy előzőire. A költészetben is így vagyunk. Petőfi nem volt *ista*, Arany sem, Goethe sem, Shakespeare sem. Minden esetre jó volna ezeket a kifejezéseket használat előtt jól átvizsgálni és kissé megrendszabályozni.

Meunier is csak művész, de a javából való, igazi. A való életben gyökerezik, annak is, hogy úgy mondjam legvaskosabb rétegében, az anyag, az izommunka világában. Abban élt ő maga is, éveken látta a szénbányák és nagy gyárak alakjait, a földművet, a halászt, ezek sorsát, életük módját, és lelke, képzelete megtelt ezekkel a képekkel, és jóformán minden egyebet kiszorított belőle. Néhány mű kivételével (Ecce homo, Krisztusfej, Pieta, Tékéző fiú, néhány arckép, például Reclus-é stb.) képeiben is, szoborműveiben is a munkást ábrázolja, életében és halálában, de leginkább munka közben, vagy a munka szünetében, a mikor a fáradt test izmai a nyugalom egyensúlyát keresik. Millet-vel, nagy elődjével együtt,

ő tárja föl Európá előtt a munka, a munkások világát. A mi e téren másutt szórványosan és szakadozva jelenik meg, náluk együtt van és sokszoros erővel hat. A hangszerek mind összerakulték és a szimfonia teljes. A proletárt nem ők fedezték föl; a festőknek a koldus a maga rongyaival mindig kedves volt, mert festői hatást tett; a német Armeuleutemaler-ek a szegénység pittoreszk voltát derekasan kiaknálták. De van ebben valami szívtelenség, a rongy mint színfolt, a mint a szuveren festő lelkében gyönyörézetet kelt. Ezért siettek ezt a szuveren művészi érzést szocialisztikus elméletekkel földiszíteni: és keletkezett a szocialista izü és izgató költészet és festészet. Mások meg szimbolikus jeleket fűztek művészetükhöz és nevezetes, hogy ép az aranyborjú imádásában elmerült Belgium, a hol a féltelen élvezet tivoronyáit is jól ismerik, szült néhány nevezetes szimbolistát. Meunierben minden együtt van és ennél is több: poézis, érzés, hangulat és minden dogmától való irtózás. A szobrászt benne kétségkívül első sorban az emberi test anatómiája érdekli, és mondhatni, hogy kevesen tudnak ma úgy anatómiát mint ő tudott; anatómiai nehézségekkel játszva bánik el; szinte keresi őket, hogy elintézhesse. Szereti ezt az emberi testet, erő kifejtésének gazdag készletével, csudálatos berendezésével, hatalmas kifejező képességével, részeinek egymástól való függésével, lelkességével, kimeríthetetlen változatosságával. Szereti benne az éltető erőt, mely minden porcikáját, minden változását, mozgását jelentőssé teszi. De főleg a mozgást szereti; ha vannak az életnek fokozásai, akkor leginkább élünk, ha mozgunk és a test összes erejének, minden részének egy czélszerű mozgás létrehozására szolgáló összpontosítása és kombinációja művészetének kifogyhatatlan témája. Nézzük meg az előbb említett kötőrőt. Látjuk, mint veszi szemre azt a pontot, melyre csákányát irányozza, ez föltételezi a fej direkcióját, az arczizmok bizonyos megfeszítését, a szem irányítását; a rögtön beálló erőfeszítés pedig megkívánja a kar hátravetését, a csákány erős fogását, a láb erős állítását. Az egész test fog nyomban dolgozni, a lélek figyelmének kormányzása alatt — ezt a pillanatot ragadja meg a művész. Vagy nézzük a *kiálló bányászot* (84), az *üvegfüvőt* (10), a *rög-öt* (34), az egész kiállítás egyik legértékesebb gyöngyét, a *magvető* több változatát (59, 66, 71), de voltaképp száz számot is említhetünk, és mindegyiknek a részletes leírása csodákat tárna föl. Csak még a *Lóitásra* (2) és a *Walkír-re* (15) figyelmeztetjük a nézőt, a melyekben ló és lovas együttes mozgása gyönyörű összhangban jut kifejezésre, főleg a *Lóitásban* a paraszt lovaglása megkapóan érdekes és természetes.

De az anatómia nála nem minden, sőt csak szükséges eszköz, semmi egyéb. Meunier az egész ember érdekli, némelykor nem mellőzve gyönyörű festőiségét, mint pl. a híres teher-

BERTHELOT, LABORATORIUMÁBAN.

hordóban, mely úgy hat, mint valaminek a felfedezése, a miről azonnal hiszszük, hogy mindig is ismertük és ilyféle is több van a kiállításban. Meunier általában szereti a festőiséget, a mi relieffeinek gazdag gyűjteményéből is kitűnik. Ily közel szövetségre, Rodint mellőzve, senki sem bírta rá a két művészetet, mint Meunier, ki mint festő is kiváló tulajdonságokkal rendelkezik, habár a festőt messze elhagyja a szobrász, sőt legtöbb festménye úgy tűnik föl előttünk, mint előtanulmány a szobraihoz. De Meunier az embert is szereti a munkában. Szereti és csodálja nagy izomerejét, mely nélkül kulturánk nagy épületei nem épülhetnének, szereti a munkában való teljes elmerültséget, mely nélkül a munka nem sikerülne, szereti ügyességét, szereti fiatalágát, sajnálja fáradságát, bánatosan mondja el pusztulását, szellemi tespedését, kimerülését, lesoványodását, eltompulását. Mindezt hűségesen leírja, de szánakozó, részvevő lélekkel. Meunier nem szocialista, nem dogmatikus, de érzés és szeretet lakik szívében. Neki a munka és a munkás a legérdekesebb a világon, ezt szereti, ezt tudja ábrázolni, ezt a világot ily értelemben és ebben a kiterjedésben fölfedezte és meghódította. A mi szépséget tud és érez, ezt a világot díszíti vele. Nincs szobrász, ki annyi hangulatot tudott bevinni a szoborműbe, a reliefbe, mint ő. A mezőgazdaság reliefje, a rög, melyet előbb említettünk és még néhány ily csoport, majdnem úgy

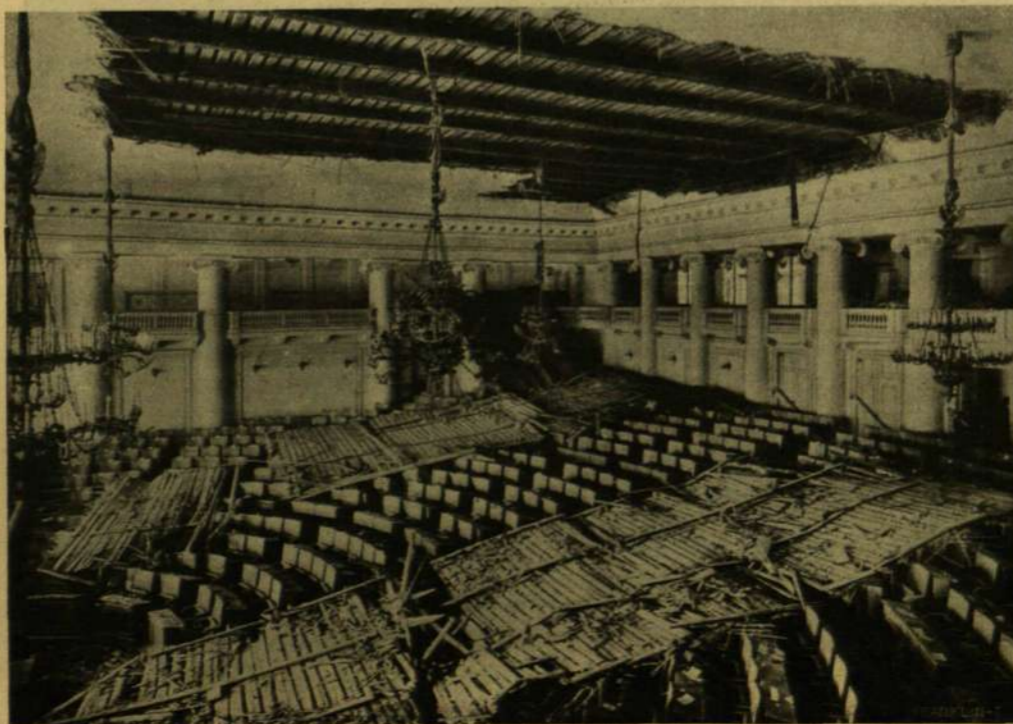
hat, mint a tájkép. Az eget ábrázolja, a zsiros rögöt, a rengő kalászt; szinte a szél zúgását halljuk a hajladozó kalászokban.

Rendkívül érdekes, hogy művészeete szinte szemmel láthatólag fejlődik előttünk. Nyilvánvaló, hogy a genre-ből indult, a festői póz, a jellemző mozdulat ábrázolásából; azután az egész élet tűnik föl előtte, az ember a munkás mindennapi életében, munkájában, szentéiseiben, együtt társaival, kikkel együtt dolgozik, megy a tárnából haza, megy a tárnába munkába; végül az élet mint jelentős élet tűnik föl előtte; fölfedez, hogy ezeket az embereket a munka egyformává teszi s egy típus változatainak tünteti föl; az egyes képviselője egy egész csoportnak, valamennyien egy nagy ügy szolgálatában állnak, a világot előre vivő munka szolgálatában. Így jut el a szimbolikus művészet-hez, melynek legnagyobb monumentuma: *A munka emlékműve*, öt szabad alakból, illetve csoportból áll: A kovács, az ós, a magvető, a bányász, az anyai szeretet. Ebben a rendben következnek egymásra, a közepén van a legmagasabb alak, a magvető, szimboluma mindennek, a világmegváltó munkának, a munka természetének, mely mindig csak magvetés, mindig a jövő előkészítése. Legmeghatóbb az anyai szeretet, legérdekesebb a kovács; Meunier egy új monumentális stílust alkotott magának, mely emlékeztet klasszikus mintákra, megindító, de szépíthetetlen nélkül az. A reliefek közt legszebb a már említett Mezőgazdaság a maga finom hangulatával, lelegevőbb az Ipar, mely csak nem világosan érthető előttünk, de az izzó munkát stilizálva és mégis nagy erővel juttatja kifejezésre.

Meunier a gyár, a város, a kézimunka emberét, mozgását, ideáját ábrázolja. Igazi szobrász, ki mindenek csak testi kifejezését keresi és csak ezen át juttat el bennünket a lélekhez. Óriási szorgalom, részletes tudás, nagy stíli kivitel, mely csak fontos részleteket említ, finom érzés és ember szerető szív jellemző vonásai tehetségének.

Csodálatosan érint bennünket a kiállításban, ha néha-néha föltűnik a földműves, a halász, a szabad mező, a suhogó kalászerdő, a felhős ég képe. Mintha a munkás Meunier mély sóhajtását hallanók, a mint kikívánczik a fekete füst világából a napfényre, a szabad természetbe, a mezőre, a hol ugyancsak dolgoznak az emberek, de emberileg dolgoznak. Ez az idillikus érzés a nagy belga mesternek egyik legérdekesebb vonása.

(Alfa.)

AZ OROSZ DUMA BEOMLOTT ÜLÉSTERNE.

A TÁRNÁBÓL TÁVOZÓ BÁNYÁSOK.

A MAGYAR NÉP MŰVÉSZETE.

Most megjelent *Malonyay* Dezső ily című, négy kötetre tervezett nagy munkájának első kötete. Évekre terjedő hosszú tanulmány és kutatás előzte meg, különböző körökben előre is sokat beszéltek róla olyanok, a kiknek sejtelmük se volt róla, mi lesz benne s milyen lesz, — most végre itélni lehet róla.

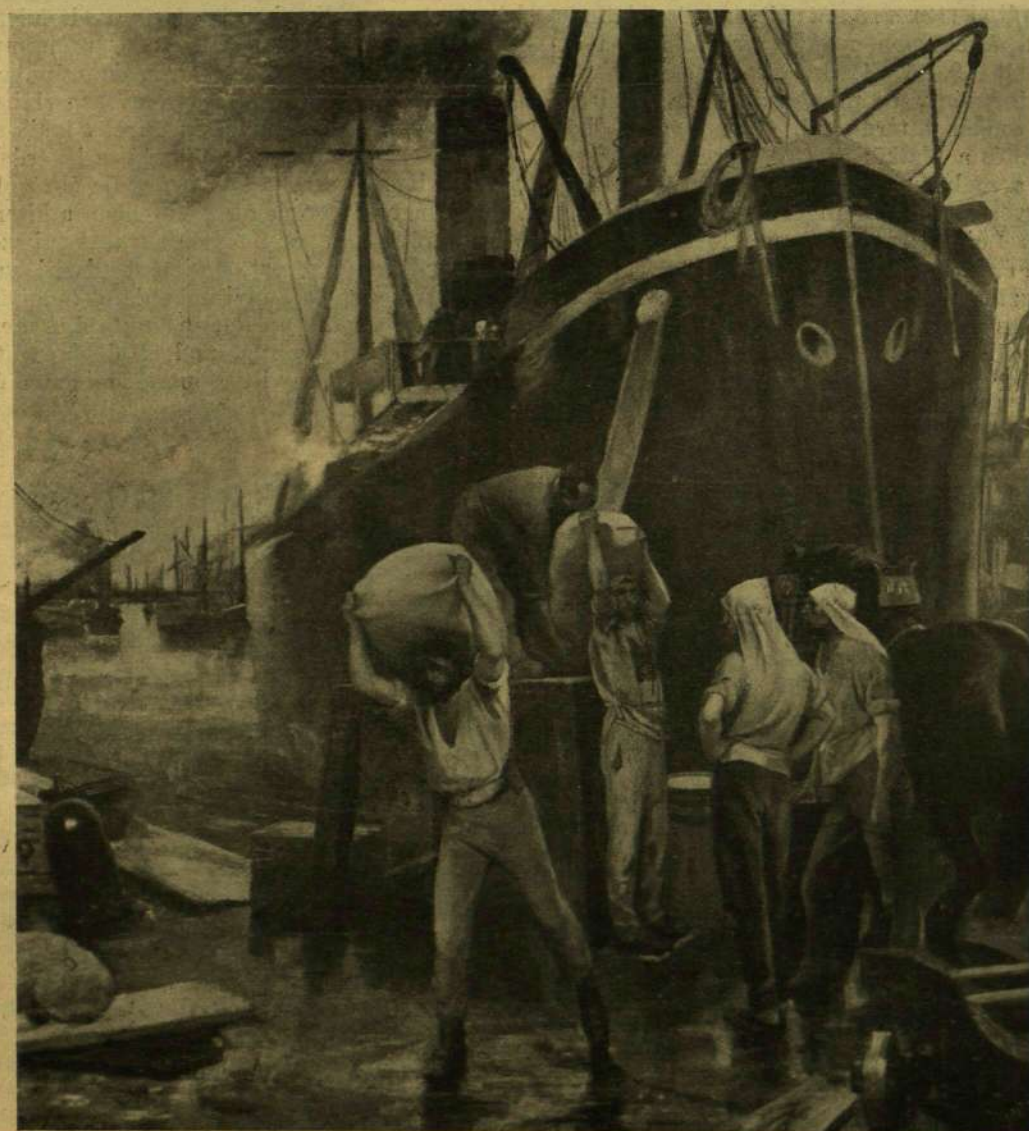
Arról talán, legalább jóhiszemű és jót akaró emberek között, nem szükséges beszélni, hogy ilyen gyűjtésmunkára csakugyan nagy szükség van. A mi népünknek csakugyan van érdekes és gazdag művészete, a mely alapja, kiinduló pontja lehet a nemzeti művészet kifejlesztésének, a minthogy a mi eddig az építészeti és iparművészetet specifikusan magyar irányú fejlesztésében történt, csaknem mind a magyar nép művészi megnyilatkozását vette alapul. S hogy igazi döntő sikert nem tudtak máig sem aratni ezek a kérdések, annak legfőbb oka, hogy sem a művészek maguk, sem a nagy közönség nem ismerik eléggé a magyar nép művészi alkotásának módját, hagyományosan fejlődött formáit, ezeknek kapcsolatait egymással, a művészetek általános irányjaival s más népek művészetével. Ezért látunk annyi rosz helyen alkalmazott, ellenmondásokkal telt népies motívumot egyik-másik építő vagy iparművészünk munkáin s ezért bámul a laikus néző gyakran oly értetlenül és idegenül oly dolgokra, melyeknek népünkkel évezredes multja van.

Az is vitán kívül álló dolog, hogy ezeknek a nép-művészeti tárgyaknak összegyűjtésére és publikálására most van a legnagyobb szükség. Ma van minden népies terméknek a válságos ideje: a kultura nivelláló hatása lépésről-lépésre szűkebb térre szorítja a népművészeti emlékeket. A mit ma föl nem jegyzünk, az végleg kívül esik mindennemű kutatás körén. A hol ma még maga himezi ingvállát a parasztleány, falusi paraszt mesterember csinálja a bútort, a kapubálványt, holnap már beveszik magukat a gyáripar modern olesó és hitvány sablonjai s akkor hasztalan keresünk már régi eredetiségüket. Úgyis tömérdek az, a mit elhagytunk kalódnai, most egyesült erővel kell dolgozni mindenkinél, a kit illet, a meglévő anyag megmentésén.

Az előttünk fekvő terjedelmes könyvnek azonban nincs szüksége erre az elnézésre. A mi tudtunkkal eddig semmiféle munka nem publikálta oly gazdag anyagát a magyar nép művészetének, mint a melyre *Malonyay* könyve vállalkozik s a mit az első kötetben be is vált. Programját a szerző előszavában így adja meg: «Keressük a magyarnak nemzeti jellemét, a magyar paraszt építkezésében, házának berendezésében, templomának díszítésében, viseletének színösszetételeiben, faragásában, szövésében, fonásában, varrogatásaiban, üde, dévaj, mindig arányos és anyaghoz alkalmazkodó díszítő kedvének, szín- és forma érzésének nyilvánulásaiban, — bizvást kereshetjük s megtalál-

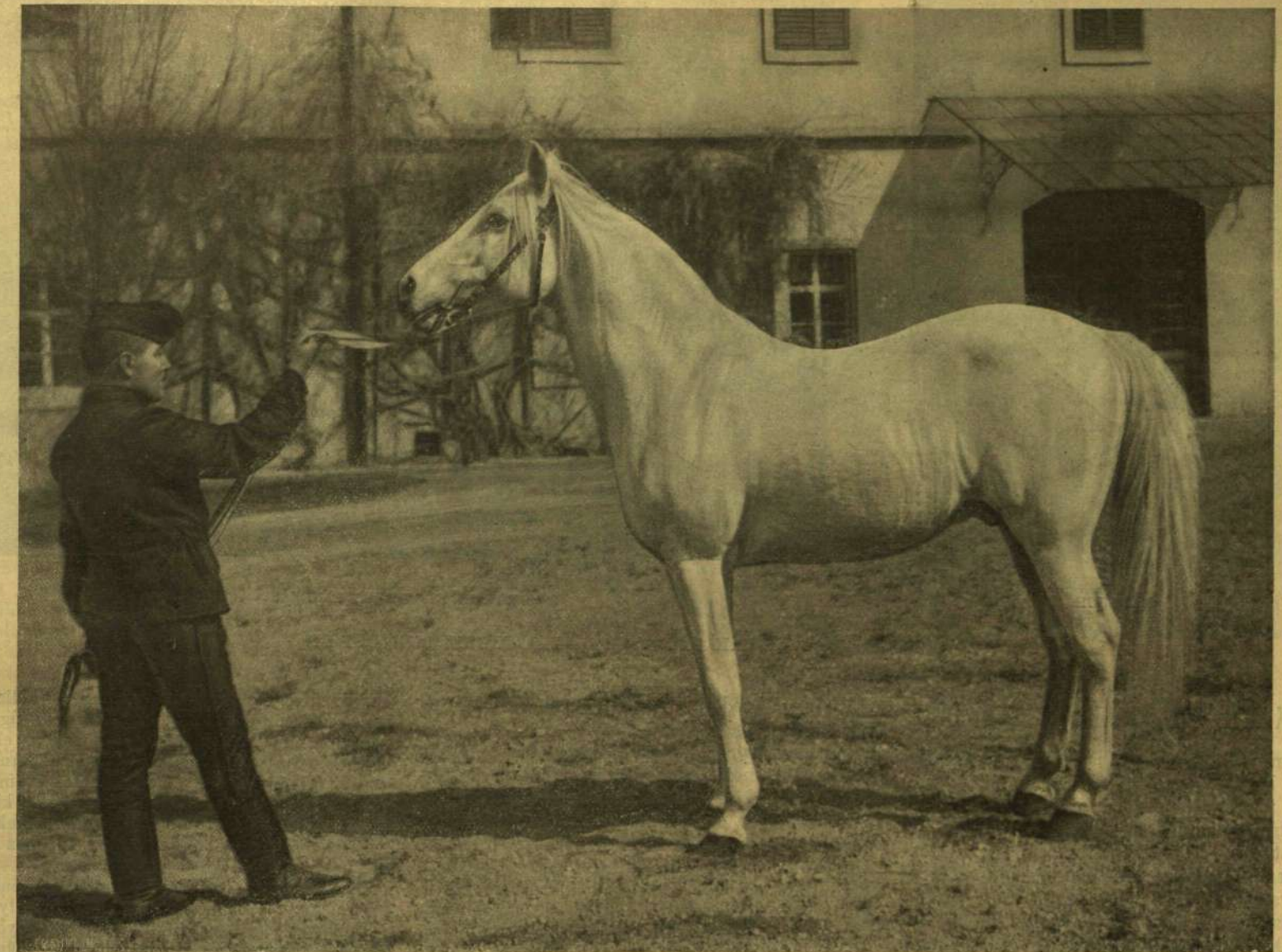
juk ezérfele művészi kezemunkájában. Művészet — mert hiszen egészséges alkotó kedvének, ösztönzerű szépérzésének eredménye — művészet mindaz, a mi ilyen módon a magyar paraszt keze alól kikerül, kezdve kerítésének fonásától magafaragta sarkövéig; művészet s annál becsesebb, mert aránylag szűk körre szorítva, életének oly kicsinyke keretei között, háza, földje, temploma és temetője körében adja ki mindazt, a mi alkotó kedvétől és tehetségétől telik, s e kicsiny keretek közt művészetének tartalmassága az idők, nagy idők folyamán úgy meggyarapodott, egyszerűsége annyira áttisztult, hogy a maga nemességében helyenkint megközelíti a klasszikus kulturák alkotásait.»

Az ilyen természetű publikációban a dologból magából folyólag az illusztrációkon fekszik

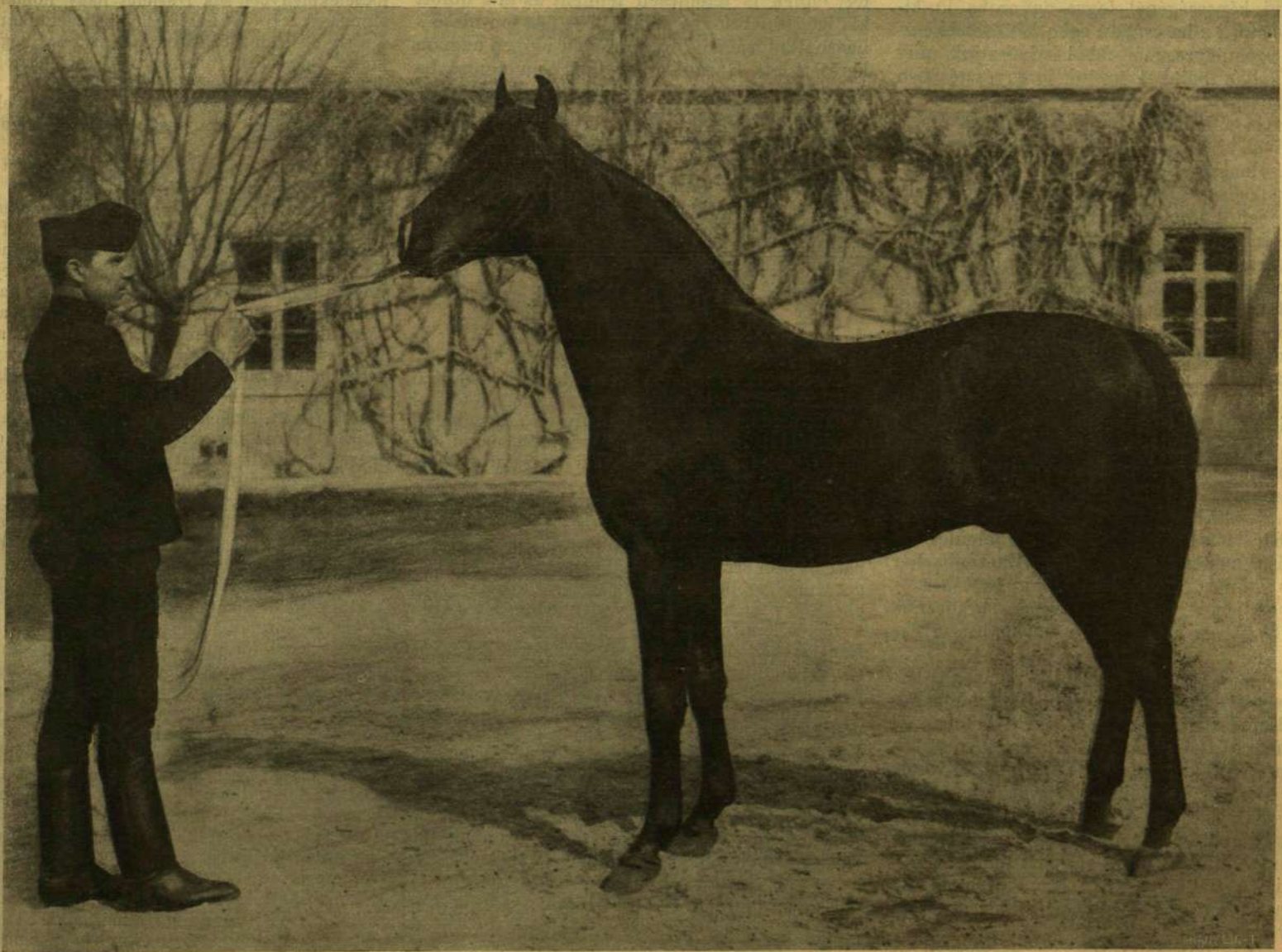

EGY VITORLÁS HAJÓ KIRAKODÁSA.

MEUNIER KONSTANTIN MŰVEINEK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

SIGLAVY BAGDADY.

O-BAJAN V.

TELIVÉR ARABS LOVAK A BÁBOLNAI ÁLLAMI MÉNESBEN.

a főhangsúly. Ebben a tekintetben pedig ez a munka oly gazdagságot ad, a melyet még eddig magyar könyvben nem láttunk. A most megjelent első kötet a *Kalotaszegi* népről szól s oly tömeget adja a szebbnél-szebb képeknek, hogy álmélkodva nézegetjük. Szövegképeiben, melyeknek száma több százra rug, megvan a kalotaszegi művészi népiparnak úgyszólván minden változata, minden fajtája, sőt talán minden érdekesebb terméke. S e képek mind a helyszínén vannak összegyűjtve, a forrás pontos megjelölésével úgy, hogy hiteles és minden részletében pontos képét kapjuk a híres kalotaszegi népies művészetnek, a melyről eddig is sokat hallottunk, de melynek sok termékét láthattuk, teljes és öntudatos képet most kapunk róla először. Ennek a rendkívül gazdag anyagnak az összegyűjtése maga is nagy munka és nem mindennapi érdem, publikálása pedig kulturális nyereség. Van aztán egy sor színes reprodukcióban adott kép, nagyobbára *Edvi Illés* Aladár munkái, a melyek bizonyára általános feltűnést fognak kelteni szingazdagságukkal, művészi szépségeikkel s reprodukálásuk tökéletességével. Oly szépek e képek, hogy örömmel ragadjuk meg az alkalmat: kettőt közülük mutatnánk mellékelünk mai husvéti számunkhoz, minden magyar szemnek gyönyörűségül.

Malonyay Dezső élénk, könnyed, a nép szeretetétől átmelegített szöveggel kíséri az illusztrációkat, vonzóan tájékoztat először általánosságban a népművészetről, aztán Kalotaszegről és népről, majd sorra veszi az egyes tereket, melyeken a nép művészete nyilvánul: a viseletet, a templomok építési és díszítési módját, a lakóházat és berendezését, a szerszámokat, a varrotást stb. Tárca szerű csevegő előadásával is sokban bővíti ismereteinket.

A ki szereti a magyar népet, állandó gyönyörűség forrását fogja találni ebben a könyvben. A ki pedig be tudja látni, hogy valamint egykor irodalmunk is a népieshez való visszatérés által újhódott meg s jutott európai színvonalra, ép úgy művészetünknek is ezen az úton kell keresni további fejlődése biztosítékait: annak szemében kétszeresre nő *Malonyay* könyvének fontossága.

MERSUCH.

HÁROM ÉS NÉGY ÉVES KANCAZÁK.

TELIVÉR ARABS LOVAK A BÁBOLNAI ÁLLAMI MÉNESBEN.

KÉPEK A BÁBOLNAI ÁLLAMI MÉNESBŐL.

Állami méneseink sorában kiváló helyet foglal el a bábolnai és pedig nem csupán azért, mivel itt tenyésztik a közkeveltségnek örvendő arabs lovakat, de főként azért, mivel hazánk lótenyésztésében nemcsak a multban, de a jelenben is az arabs vér kiváló fontosságú szerepet van hivatva betölteni.

A köztenyésztésben az arabs vérre van szükségünk. Ott, hol az okszerű lótenyésztést akarjuk meghonosítani, az arabs adja meg az alapot, a melyre tovább építhetünk, de szükségünk van ott is, hol rendszertelen össze-vissza tenyésztés folyt s a különféle anyagot ki kell egyenlíteni. Mindkét esetben ezt a nehéz szerepet nagy átörökítő képességénél fogva az arabs ló kiválóan betölti s ha csupán ezt a két esetet vesszük is szemügyre, már ebből is láthatjuk, mily fontos helyet foglal el hazánk lótenyésztésében az angol telivér őse: az arabs.

Ezért is a bábolnai ménés, alapítása óta, a kormányok kiváló gondoskodásának tárgya volt.

A bábolnai uradalmat 1789-ben II. József császár uralkodása alatt vásárolták meg gróf Szapáry Józseftől 450,000 forint aranyban. A ménés alapításának ideje azonban csupán 1806 október havára tehető, mivel addig Bábolnát mint a mezőhegyesi ménésintézet fiókját kezelték, s csak 1816 óta kezelik mint arabs ménest. Eleinte magyarországi ménesekből is vásároltak kancazat, majd pedig Arábiából méneket és kancazat hoztak be s jobb anyag beszerzése céljából 1836-ban Herbert örnagy vezetése alatt expedíciót küldtek Szíriába s ekkor hozták be a később oly kiválóan bizonyult Shagya vért is, mely napjainkig megtartotta domináló jellegét a ménésben. — 1852-ben Gottschlig örnagy, 1856—57-ben Bruderman Rezső ezredes, 1876-ban, 1885-ben Fadlallah El Hidad jelenleg ezredes és a ménés parancsnoka és Luczenbacher Miklós miniszteri kiküldött, majd 1897-ben és 1901-ben ismét a jelenlegi ménésparancsnok jártak Szíriában arabs tenyészlovak beszerzése végett.

1885-ben hozták be a jelenleg 26 éves Ó-Bajan eredeti arabs mént, Tell el Kelahból a Denedzsi törzsből s ezen mén kiváló befolyással volt a ménés fejlődésére. — A ménésben tulajdonképpen kétféle anyag van: az arabs telivérek, vagyis olyanok, melyeknek származása eredeti behozott arabs apára és anyára vezethető vissza s olyanok, melyek származása egyik vagy másik ágon arabs fajú kancazra vagy ily méntre vezethető vissza. Jellegré néve azonban, a kiváló kezelés folytán, a különbséget csakis szakértő szem veheti észre.

Képeink látható Ó-Bajan V. arabs mén, az előbb említett eredeti Ó-Bajan Bábolnán nevelt fia, — *Koheilan Rasid* eredeti arabs telivér mént, vásároltatott 1901—902-iki expedíció folyamán Ebn el Raschid nedjidi emirtől Haiban.

Mersuch eredeti arabs telivér mént vásárolták Gasim pasától.

Siglavij Bagdady, neveltetett az Anese Ruela beduin törzsnél, attól is került Bábolnára.

Egy képünkön láthatók a ménés három és négy éves kancazái, a mint a tágas kifutóban családias együttlétben a napon sütkeznek. Az előtérben álló hóka viselkedése mintha elárulná, hogy Fadlallah ezredes közeledik kedvencei felé, kiket naponta nem egyszer keres fel, hogy becézgetve meggyőződjön személyesen hogylétük felől. Utolsó képünkön *«Machaut»* szintén Szíriából behozott samár-mén látható, — kiváló nagy erős állat s hivatva lesz ivadékokat szolgáltatni a czéltől, hogy degenerált samár-tenyésztésüket megjavítsuk. Mint minden állatfajtának, úgy ennek is tetemesen felment az ára, holott kis igényénél fogva felnevelése nagyon olcsó s használhatóságánál fogva újabb időben nagyon keresett lett. Hazánkban egyedül Németországba évente közel 1000 drb samarat visznek ki; ezt az eredményt a német állatvédő-egyesület működésének köszönhetjük, mely egyesület díjazások és kiállítások rendezése által a kisebb terhek továbbítására eddig használt s bizony ebből kifolyólag sok kinzásnak kitett kutyákat óhajta samarakkal helyettesíteni.

WESSELÉNYI.

— A Nemzeti Színház bemutatója. —

Koroda Pál azon kevés számú tartalmasabb lírai költőink közül való, a kiket nemzeti szellem tölt el s a kik nem hajlandók minden divatos áramlat előtt meghódolni. *Észmélés* a jelszavak és semmi sem áll távolabb tőlük, mint az érzéki hatásokra vadászó szinmű-írás. Mint olyan lírikus, a ki a gondolat-költészet felé hajlik, nem is számíthat a mai viszonyok között zajosabb ünnepeleltésekre, hiszen bizonyos modern irányzat a lírát áradozásnak, a pathoszt ódi szavallásnak, a hazafias emelkedettséget maradi szellemnek minősíti. Egyáltalán különös ellenszenv támadt a társadalom modern rétegeiben a történelem, nevezetesen a magyar történelem iránt s már előzetes elfogultsággal kell küzdenie annak, a ki régi magyar jelmezes alakokat hoz színpadra.

Tévednénk, ha ennek a jelenségnek okát csak magukban a hazafias írókban keresnők. Mert bár kétségtelen, hogy bizonyos régi hang és modor, egyes írók ál-pathosza és ál-hazafisága, százsor halott hazafias tirádák ismétlése, valamint némely szinfal-hasogató szinész üres szónoklása és túlhajtott pose-a, mivel tetemesen hozzájárult a nemesebb költészet lejárásához: — a hanyatlás legfőbb oka mégis a dekadens külföldi divatokban rejlik, melyek számos budapesti színpadról hosszú éveken keresztül rontott hatottak a bemutatóközönség ízlésére. Csakis így eshetik meg, hogy szenzációs esemény számba megy egy *«Salome»*-féle aberráció, holott legjobb esetben is részvételt kisért vállvergetés jut egy tiszta szellemű, nemzeti irányú magyar írónak. Sőt maga a színház is, a mely csak bizonyos modern külföldi írók révén számít fényes

bevételekre, mindent elkövet, hogy a kellemetlen magyar költőn túlessék; — s elköveti ezt úgy, hogy harmadrendű szereposztással, a közönség előtt kevésbé népszerű színészekkel, elsiettét betanulással, gyenge díszletekkel, a tömeg-jelenetek szomorú beállításával s a műnek csak 3—4-szer való kitűzésével előre holt hírt kelti a magyar munkának előre bukásra készíti elő a bemutatók inyenek közönségét.

Hát bizonyos, hogy Koroda Pálnak színpadi technikája fogyatékos s technikában bármely párisi szinműgyár terméke túlesz rajta. Bizonyos, hogy egyes színpadi cselekményt végig következtesen nem épít fel. Meséjében sok a fölösleges alak és fölösleges epizód. Bemutat szereplőket, a kiktől a cselekményben fontos szerepet várunk, de a kik később nem lépnek fel többé. Kezd valamely mellékeselekményt, de nem folytatja. Magában a főcselekményben sok részletet hagy homályban, s elmulaszt számos kisebb-nagyobb technikai fogást, a mely minden fordulatot előkészítene, vagy indokolna. De a hibák tetemes része olyan, hogy azon dramaturg és rendező könnyen javíthatna. Viszont nyújt a mű olyan értékes elemeket, a melyeket csak kellőképp kellene érvényesíteni s a szerző igazi sikert arathatna.

A szerzőnek voltaképen két tárgya, két gondolata volt: egy hazafias és egy családi, de a kettő nem forrott szervesen egygyé. A hazafias tárgy Wesselényi nemzeti ellentállása II. József császár nemzetellenes politikájával szemben. Ennek gondolata — melyet Wesselényi hatásosan fejt ki — hogy a nemzet ne véres forradalomban, hanem az önkényvel szemben passzív ellentállásban védje meg alkotmányát s munká, műveltség, magyarság terjesztésével, szóval a béke fegyvereivel vívja ki teljes nemzeti létét. Magyar vér és erő feloldozása nélkül, léte kockázatátása nélkül legyen jelszava a biztos diadal. Ennek megfelelően Wesselényi elutasítja a porosz fegyveres segítséget, illetve annak ígéretét s egyáltalán azt vallja, hogy a nemzet csak a maga szellemi és anyagi erejével szabadíthatja fel magát. Méltó tárgy ez egy egész drámára, csak hogy nem fejt ki, háttérben marad s helyette egy családi ügy — Wesselényi és neje viszállya, illetve félreértése — uralkodik a műben.

Ez is kiváló hatású motívum. Fenkölt lelki férfi, a kinek neje ugyancsak tiszta lélek s kik mégis ellentétbe jutnak egymással. Mert Wesselényi az osztrák-párti főurak ellen küzdve, egýenes úton jár, heves és szenvedélyes egýeniség, a ki minden celszövényt megvet. Wesselényinél azonban celszövényre celszövényvel, taktikára taktikával akar válaszolni. S a mit a férj egýenes úton vél legbiztosabban kivívhatónak, azt a nő taktikával és celszövényvel reméli megvalósíthatni. S kitűnő drámai gondolat, hogy az asszony ép ezzel a celszövényvel okozza férje vesztét. Abban a reményben, hogy férjét a börtöntől megmenti, épen ő válik ura börtönbe jutásának okozójává. Együttal magára vonja ura vádját.

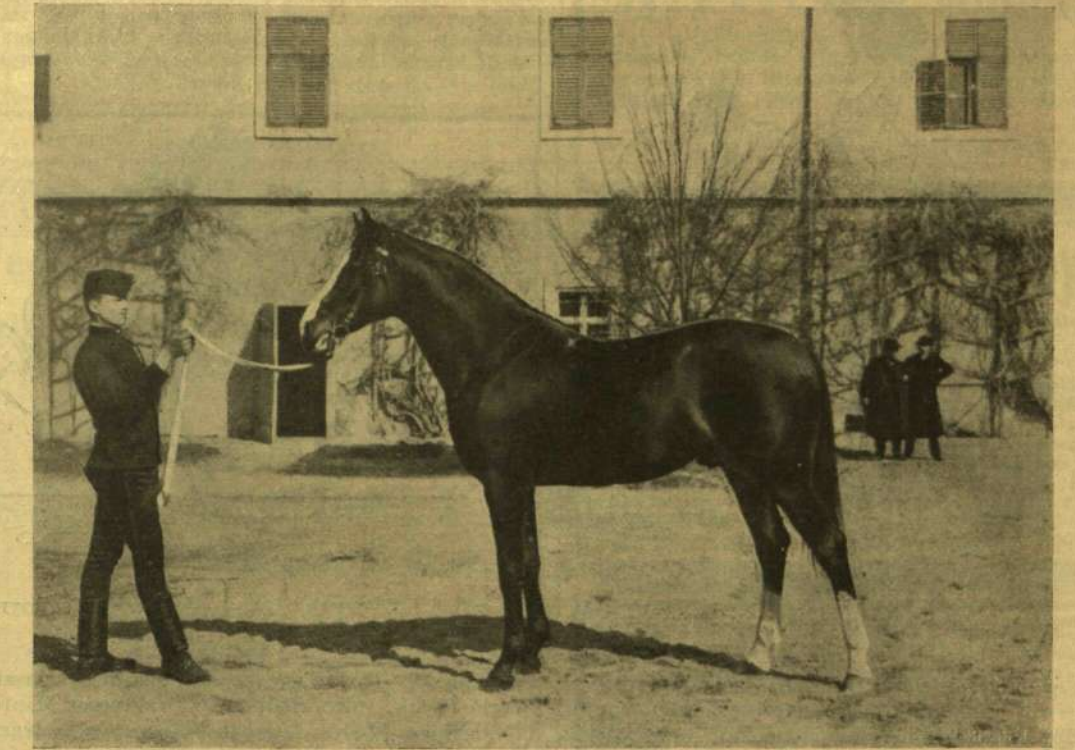
Ennél hatásosabb tárgyat egyhamar nem képzelhetünk. De a szerző nem aknázza ki. Nem fokozza eléggé az ellentétet férfi és nő közt, nem mutatja be eléggé a férj vádját, sem a taktika balsikere folytán a nő önvádját. Sőt a harmadik felvonásban egészen feladja e motívumot s a férjét már mint börtönből kiszabadultat állítja elénk. Így az egész elmult viszálly tárgyalannak tűnik fel. S nem nyug-

tathat meg, hogy a nő most egy előmutatót levéllel felvilágosítja férjét s az összhang helyreáll. Hisz ezt korábban is megtehetette volna. S különben is nem igazi lelki ellentét az, a melyet pár sor irással el lehet oszlítani. A költőnek mélyebben kellett volna saját motívumát megragadni s a drámai hatások egész sorozatát aknázhatta volna ki a szerencés tárgyából.

De bár ezt elmulasztotta s bár a szereplők közül csak Cs. Alszegegy asszonynak jutott tér megérdemelt érvényesülésre, a közönség mégis azzal a tudattal távozott a színházból, hogy egy tartalmasabb költő sok szép mondanivalójában s igazi hazafiságában gyönyörködött. — i — s.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Mikszáth Kálmán legújabb könyve. Most, hogy eljutott irodalmi termékenysége tetőpontjára, Mikszáth Kálmán szeret egy kicsit kaczerkódni az öregséggel — könyvei czímében. «Öreg szekér, fakó hám», «Mikor a méceses már csak pislog», voltak pár év előtt megjelent novellás könyveinek czímei s most is ilyen öregeskedő, de nagyon ritmikus és hangulatkelző czímet adott új könyvének: «*Világit este a Szentjánosbogár is.*» A könyv és czíme közt aztán érdekes ellenmondást érzünk, a mely tán még erősebbé teszi hangulatát. Mert az bizonyos, hogy a mese sohasem buzgott érdekesebben, az ötlet sohasem pattogott frissebben s a humor sohasem csillogott szinesebben Mikszáth vénájában, mint ma. Felfogása a világról, emberekről teljesen kiforrott, megmélyült, szatirája talán kevésbé éles, mint egykor volt, de annál mélyebb forrásokból, a dolgok kapcsolatainak annál mélyebb megértéséből fakad. Régi jókedvébe belevegyl már egy kis melancholia is, a mely rendkívül művészi hatásúvá teszi humorát. Mesélő, adomázó kedve teljesen ép, de mesélő művészete oly vonásokkal gazdagodott, a melyek tökéletes nagyságában mutatják nekünk Mikszáthot, mint irodalmunk legnagyobb elbeszélőinek egyenrangú társát. A mi pedig az előadás közvetlen báját és természetes pizisztikáját illeti, ebben Mikszáth prózája, a hogy ma élvezzük, Jókai után is jelentékeny fejlődést jelent. Azt a nyolcz elbeszélést, a melyet most új kötetben összefűzött, olvastuk, mikor először jelentek meg lapokban, túlnyomó részben a «*Vasárnapi Ujság*»-ban, s most újra elolvassva mind újabb és újabb szépségei tűnnek elénk. Mindnek megvan a maga külön varázsa, az egyikben a gondatlan vidám adomázó kedv ragad magával, a másikban az ötletes, könnyed, közvetlen előadás mögött rejtőzködő komoly, megható alaphang, a harmadikban az élet dolgainak megértésén alapuló mély humor és így tovább. De valamennyiben van valami közös: az elbeszélést mögött ott látjuk az író magát, a mint szelleme magaslatáról tekint az alatta elterülő világra, mindent a maga helyére, a neki megfelelő távlatba helyez és mindent átfoglat páratlanul biztos ítélőteinek erejével. Mikszáthnak épen egyik legjellemzőbb tulajdonsága, hogy sohasem merül el témáiban s alakjaiban, sohasem elegendik közéjük, hanem mindig föltűnik áll, a honnan pontosan lát-hatja minden mozdulatukat, környezetükhöz való

KOHEILAN RASID ARABS TELIVÉR.

viszonyuknak minden apróságát. Ezért tud olyan biztos kézzel rajzolni s ezért tudja annak, a mit elmond, megadni a látott dolog illuzióját s ezért van, hogy a mit ő nekünk elmondott, az úgy áll a lelkünk előtt, mintha a magunk szemével láttuk volna.

Déli. *Balla Ignác*, a lapunkból is ismert tehetséges fiatal költő, e czím alatt adta ki újabb verseit egy kötetben. Formás, szinés versek mind, nem egy köztük erős, a pillanattal el nem múló hangulatot támaszt; előbbi kötetével szemben jelentékeny haladást, főleg pedig izmosodást és mélyülést mutatnak. Tárgyban és hanglatban megoszlanak e versek; a kötet elején egy bokor szerelmi dal a vágyat, szerelmi esengést, remény és lemondás közötti vergődést énekli, később mind közelebb jut vágyai céljához, míg végre eléri. A boldogság azonban nem az újjongás ditirambusait adja ajkára, hanem a szeliden borongó ellágyulást. A szenvedély éles hangján egyáltalán hiányoznak lelkéből, küzdelme inkább fájdalmas vergődés, nem dacos, kemény ostromlása az akadályoknak. Boldogságába belevegylnek a mult komor képei s nem engedik, hogy teljesen, önfelétlen átadja magát gyönyörének. A szerelmi dalok közé egy ciklusra való reflexió ékelődik: a mai Budapestet rajzolja bennük a költő, szeretettel, sok megötéssel, a mult emlékeinek s a jövő távlatainak érdekes összességével. Lírai költőink többnyire meglehetősen közömbösek szoktak maradni a magyar főváros iránt s ha szől-

nak is róla, nagybárra csak a bűnök s a szabad természetű elválasztó köfalakat látják benne, — a lelkéhez közel férközni alig igyekezett közülük egy is, pedig ez hálás és sok sikerrel keesegető téma volna. Balla Ignác néhány figyelemre méltó kísérletet tett ebben az irányban; egyik-másik ilyen tárgyú versében érdekes példáját adja, mint lehet a legköznapibb tárgyat is költőileg értékesíteni, — egyik legszebb versét pl. a vízvezeteki csöves utcazi öntöző képe sugallta. A kötet vége felé a fiatal költő hosszabb római tartózkodásának emlékei vannak megírva. Olyan tárgy, a mely szinességével és nagyságával egyaránt vonz és érdekel, s adott is egy pár hatásos verset a költő ajkára. Itália, mint költői motívum, csak újabban kezd bevonulni irodalmunkba, mintha csak most kezdenék megérteni a földjében, hagyományában, népében rejlő költői tartalmat. Balla Ignác nagyon fogékonyan bizonyult Róma, Nápoly és környéke szépségei iránt, képelete megszinesedett, gondolkodásának köre tágult s kifejező ereje is sokat nyert ebben az inspiráló környezetben. A kötet menyinyiségre nem épen sok, de megvan a maga értéke a mai lírában s mindenesetre egy állomását jelenti szerzőjének — fölfelé.

Nógrádi László elbeszélései. *Nógrádi László* azok közé az írók közé tartozik, a kik nem csinálnak ugyan egyet-egy nagy dolgot, nem rombolják a hagyományok korlátait szilaj hévvel, nem is ostromolják hősi gesztusokkal a halhatatlanság ormaid, de tehetségük határain belül maradvá, szőlő, becsületes munkával, a tollnak megbecsülésével dolgoznak. Sokakban megvan a hajlandóság az ilyen munkások túlságos lebecsülésére, pedig ez igazságtalanság, mert hasznos tényezői ők is az irodalomnak: munkáik nem esnek az általános színvonal rovására, másrészt tisztességes olvasmányon táplálják a közönséget azokban a szünetekben, melyeket a győrebben jelentkező nagy egyéniségek engednek neki. *Nógrádi László* most új könyv jelent meg, a mely nem fog ugyan új viláosságokat gyújtani az agyokban, új szellemi mozgalmakat támasztani a lelkekben, de nemes hangjával, formás előadásával, mesének változóságával, alakjainak magyarságával vonzó és kellemes olvasmányul szolgál a közönségnek. Nem kevesebb mint harminczhárom elbeszélés van a huszonnégy ives kötetben: történeti tárgyú elbeszélések a török időkől, a szabadságharc s az abszolutizmus idejéből, genre-képek a mai falusi életből, főleg a nép életéből. Nagyon egyenletes dolog valamennyi, nem tárnak fel váratlan mélysegeket, a melyekkel lenyűgöznék lelkünket, de nem is ejtenek zavarba nagyzó szertelenségekkel. Az író becsülettel megcsinálja, a mire vállalkozik: kerek, jól perdülő mesét alakít, jellemzetesen megrajzolt alakokat állít bele s ha ezeken néha megérzik is, hogy több bennük az irodalom, mint az élet, egy-két órát egész kellemesen eltölt az ember velük.

Gazdasági könyvek. *István gazda* (*Rombay Dezső*) nagy elterjedtségre jutott népies gazdasági munkája, a «*Gazdák Könyve*» harmadik bővített kiadásban kerül most a közönség elé. A 335 lapra terjedő, számos rajzjal illusztrált könyv amező-gazdaság összes ágainak világos, könnyen érthető előadása, ömönjia mindazt, a mi a gazdának szükséges és hasznos tudnivaló. — A gazdasági tudósi-

MACHAUT ARABS SZAMÁR.

A BÁBOLNAI ÁLLAMI MÉNESBŐL.

ILLEDELMES ÖNTÖZÉS.

Csernek Antal rajza.

SZÉGYEN A FUTÁS, DE HASZNOS.

tök évkönyve, melyet mint tizenöt év óta évről-évre, 1907-re is kiadott a földművelési miniszter, naptári részen kívül tartalmazza mindazokat a tudnivalókat, melyekre a gazdasági tudósoknak fontos feladatuk elvégzéséhez szüksége van.

Uj könyvek:
Világít este a Szentjánosbogar is. Elbeszélések, írta Mikszáth Kálmán. Budapest, Révai-Testvérek, ára 4 korona.

Dél. Költemények, írta Balla Ignác. Budapest, Lampel-Wodianer részvény-társaság; ára 2 korona.

A magyar nép művészete. Szakértők és művészek közreműködésével írta Malomgy Dezső. Az öt kötetre tervezett munka első kötete: A kalotaszegi nép művészete. Számos képpel, műmelléklettel és színes táblával. Budapest, Franklin-Társulat. Az öt kötet ára kötet 120, füze 100 korona, a mely 3 koronás havi részletekben is törleszthető.

Elbeszélések: írta Nőgrádi László. Budapest, Lampel-Wodianer részvény-társaság, ára 3 korona. Gazdák könyve. Irta István gazda. Budapest, Franklin-Társulat; ára kötet 4 korona.

A «VASÁRNAPI UJSÁG» 54-ik évfolyama.

A «Vasárnapi Ujság» a legrégebb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, évenként több mint 130 íven, s több mint ezer képpel, legjelesebb hazai írónk és művészeink közreműködésével jelen meg.

A «Vasárnapi Ujság» színes képmellékleteket is ad, több színben művészileg ki-vitt képeket.

A «Vasárnapi Ujság» a legjelesebb hazai és külföldi regényíróktól közöl elbeszéléseket és regényeket képekkel, s kiterjeszkedik a női divatra is.

Előfizetési feltételeink:

A «Vasárnapi Ujság» negyedévre 4 korona, fél-évre 8 korona.

A «Vasárnapi Ujság» a «Világkrónika»-val negyedévre 4 korona 80 fillér, félfévre 9 korona 60 fillér.

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám küldendők.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Kelemenfalvi és izsápfalvi LAVOTTA János 84 éves korában Rózsahegyben. Liptómegyének és Rózsahegy városának szentelte tevékeny életét. Mint Liptómegey törvényhatósági és közigazgatási bizottságának tagja, minden hazafias mozgalomban vezető szerepe volt. A magyar társaságnak elnöke volt és mint a rózsahegy-i takarékpénztárnak több mint husz éven át elnöke, a vidék gazdasági életében is irányadó szerepet játszott. — DULLÓ István 48-as honvéd-örzörmester, alszerenátoni földbirtokos 81 éves korában Kézdivásárhelyben. — Dömötör Béla, a Pálffy grófi család nyugal. uradalmi intézője 48 éves korában Pozsonyban. — HEVSY József apci plébános, életének 73-dik, áldozó papságának 50-dik évében

Apezon. — TÓTH FERENCZ szili-bándhegyi pusztai bérlő 74-dik évében Szilben. — STEFANCSOK MÁRTON földbirtokos 76 éves korában Nagyrozsán. — GREXA János a kir. József-műgyemtem questora, 44 éves korában, Czirkveniczán. — Fertőszalmási VARGA József szikszói ev. ref. lelkész, takarékpénztári igazgató, törvényhatósági bizottsági tag 71 éves korában Szikszón. — WITTEK LAJOS m. kir. főerdész 40 éves korában Sátoraljaújhelyben. — JAKSICS ILLÉS városi képviselő és a Népbank igazgatósági tagja 80 éves korában Érsekújváron. — MELHARD GYULA igali egyházközséti esperes, attalai plébános, Somogyvármegye törvényhatósági tagja, életének 56-ik, áldozópapságának 32-ik esztendejében Atalán. — Berczeli BERCZELLY VILMOS 73 éves korában Berczelen. — TÓTH FERENCZ negyvennyolcas honvédszázad tizedes, a Lujza-gőzmalom nyug. gondnoka 77 éves korában Budapestben. — Id. Kibédi PÉTERFY PÁL, negyvennyolcas honvéd, nyug. városi árvaszéki tisztviselő 76 éves korában, Marosvásárhelyt. — CONTI ANTAL nyug. posta- és táviró-főtiszt, több évi utvári posta- és táviró-vezető tiszt Budapestben. — Férnekész KÁROLY EMIL nyug. minorita rendi áldozópap életének hatvanegyedik, szerzetesi életének negyvenkilencedik esztendejében Nagybányán. — LÉVAY SÁNDOR, az Első Magyar Általános Biztosító-Társaság nyug. vezérigazgatója, 71 éves korában Budapestben. — Nagyállói KÁLLAY BERTALAN az országgyűlési gyors-irodának régi tagja, 64 éves korában Budapestben. — WERKERLE PÁL nyug. gadi körjegyző 60 éves korában Temesváron. — NEUSCHLOSS GERHARD, Neuschloss Kornél műépítész és fia Budapestben. — Kisfaludi Révész Imre és neje, szül. Huba Margit két kis gyermeke, a három esztendő Lajoska és a tíz hónapos Vidorka Jászberényben. — Ifjabb SCHÖNVIKZKY ALADÁR, Schönviikzy Aladár székesfővárosi tanár egy éves fia Budapestben.

Özv. DEGNÉ ALAJOSNÉ, szül. Koller Amália, néhai Degré Alajosnak, a jeles írónak özvegye, életének 69-dik évében Budapestben. — PÁRTYNYI ISTVÁNNÉ, szül. Dittmann Ferike 49 éves korában Budapestben. — KAPUSZTÁK PÁLNÉ, szül. Zsarkó Emma Nagyikindán, 47-ik esztendejében. — KRASSAI KERPELY ANTALNÉ, szül. keresztési Szende Ilona Budapestben, életének 50-ik esztendejében. — RAJZINGER ANTALNÉ, szül. Major Erzsébet Parádán, életének 46-ik esztendejében. — Özv. CSUKA DÁNIELNÉ, szül. Csély Anna Budapestben 81 esztendőskorában. — Tóth Mária Debreczenben 68 esztendőskorában. — BASTI JÁNOSNÉ, szül. Czurda Leonka, Basti János cs. és kir. százados felesége Szabadkán, életének 29-ik esztendejében. — Özv. PEUKERT MIHÁLYNÉ, szül. Theodorovits Rozália 91 esztendőskorában Székelyhidon. — Özv. MUTNYÁNSZKY ISTVÁNNÉ, szül. Adda Matild Budapestben 81 esztendőskorában. — Özv. ádámosi VÉGE BENJAMINNÉ, szül. tordátfalvi Fekete Julianna, életének 78-ik évében Tordátfalván. — VETTER MÁRTONNÉ, szül. Popovits Berta 48 éves korában Pakson. — Korosy Jánosné, szül. Janesovics Zsuzsanna 65 éves korában Békéscsabán. — BARUCH EDÉNÉ dr.-né, 95 éves korában Miskolcon. — Rábolt LAJOSNÉ, szül. Rábolt Teréz 35 éves korában Budapestben. — Vörös ELEKRNÉ, szül. Rutha Berta 28 éves korában Budapestben.

EGYVELEG.

* Három színes műmellékletet kap az olvasó lapunk mai számával együtt. Ezek egyike Kupeczky Jánosnak a Szépművészeti Múzeumban őrzött önarcképe, egyike a nagynevű régi magyar művész legérdekesebb festményeinek; a másik kettőt pedig,

Edvi Illés Aladár pompás vízfestményeinek hű másait, a most megjelent «A magyar nép művészete» című nagy munkából adjuk mutatványul.

* A tehén vagy okor húását Khinában azért nem eszik, mivel ezen állatok sokkal hasznosabbak, semhogy a mészáros kezébe kerüljenek. A kínai törvény a tehén vagy az okor levágását bünténynek tekintti és szigorúan bünteti.

* Dániában egyetlen egy analphabéta sem található.

Pártoljunk a hazai ipart! Be sokszor halljuk a szót és mégis szükségleteink fedezésénél nem vigyázunk eléggé, hogy ne osztrák árut vásároljunk. Ezer meg ezer idegen fogtisztítószer vesz naponta a magyar közönség, mikor itt van most a kiváló magyar gyártmány a Brázy-féle Kálogén sóborsoszesz fogkrém, mely valósággal ideális fogtisztító és ápoló szer.

Wassal József, az elismert amerikai fogorvos Chicagóból egyik előadásában a fogak mechanikai tisztítására utalt. A fogak naponta kétszeri alapos tisztítása kemény kefével és azoknak ugyanakkor antiseptikus vízzel való kiöltésével megóvják a szájban képződő baktériák káros befolyását. A szájból utal Dr. Cashing kijelentésére, ki azt mondja, hogy a fogaknak teljes tisztántartása által kikerüljük a caries nevű fogbetegséget. Mint teljesen ártalmatlan fogtisztítószer, mely mint egy évtized óta kiválóan bevált, a Sarg-féle fogorómet és szájrízet a legjobban ajánlhatjuk.

Szerkesztői üzenetek.

Üres órában. Hajnalon. Találkozás. Ilyen verseket egy kis gyakorlat után akármelyik iskolajárt ember tud írni, épen a fődolog: a költői érzékenység hiányzik belőlük.

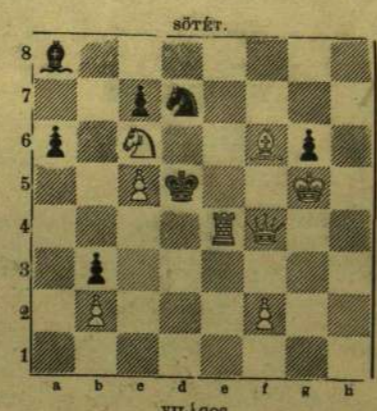
Kialudt fátylak. Kifakadás. Az elsöben még van valami kevés, a mi arra vall, hogy talán igazi lelkesedéssel fakadt, de a másik, abban igazán nincs semmi.

Egyszerű varróleányka. Ezt a varróleánykát ismerjük már régóta szentimentális versekből, regényekből, — a ki ma beszél róla, annak valami újat, érdekeset, megkapót is kellene mondania, mert különben unalom a bére.

Vallásom. Éretlen, lapos filozofálás, nincs benne lendület.

SAKKJÁTÉK.

2529. sz. feladvány. Schuster Zsigmondtól, Budapest.

Világos indúl és a harmadik lépésre mottót ad.

A 2521. számú feladvány megfejtése Blake F.-tól.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét. 1. Kf3-f2 — Va8xd5 1. — — — Fg5xe7 2. Vb3xd5 + matt. 2. Hg6-f4 + matt.

Világos. Sötét. 1. — — — Hc8xc7 2. Hg6-f8 + matt.

Helyesen fejtették meg: Merényi Lajos. — Geist József és Stark Vilmos. — A «Budapesti Sakk-kör» — A «Budapesti III. ker. Sakk-kör» — Ludányi Antal. — Wyszogrod Pál (Budapest). — Németh Péter (Csongor). — Kintzig Róbert (Fakert). — Müller Nándor (Szombathely). — Nyársik Ágnes (Szeged). — Hoffbauer Antal (Liptóvár). — Szabó János (Bakony-Szentlászló). — A «Győri Sakk-kör» — Székely Jenő. — Mészay József (Győr). — Szopkó Árpád (Körmöcbánya). — A «Zborói Társaság». — A «Kálocai Katolikus-kör» — Veörös Miklós (Zirc). — Ifj. Hubay Bertalan (Bodaszőlak). — A «Dunaföldvári Egyenlőségi kör» (Dunaföldvár) — Barcsa Mihály (Udvar).

KEPTALÁNY.

A 9-ik számban megjelent képtalány megfejtése: Művész hazája a nagy világ.

Felelős szerkesztő: Holtz Pál. Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Vásároljon Svájci selymet!

Kérjen 10 filléres levelezőlapot mintáit a mi tavaszi és nyári udonságainkból újak és blonok számára: Echizen, Tafletas Instr. Louisen, a Jour, Mousseline 120 cm. széles K. 1.20-tól feljebb fekete, fehér, egy- és tarkasziútt, ugyszintén himzett blonokat és ruhákat hatibáson. Mi csak jóállással kezelt selymszövetet adunk el direktmagán feleleknek, vám- és portómentesen a lakásba szállítva. 12022 SCHWEIZER & Co., Luzern U/23. (Svájcz.) Selymszövet-kivitel. Kir. udv. szállítók.

A Bőr- és Lithion-tartalmú, természetes és vasmentes Salvator-forrás

kifinó alkerrel használtatik vesébőljöld, a húgphólyag bántalmáindól és köszvényes, a cukorbetegségnél, az emésztési és légzési szervek hurutjainál. Szinye-Lipoczi Salvatorforrás-vállalat 12141 Budapest, V., Rudolfrakpart 8.

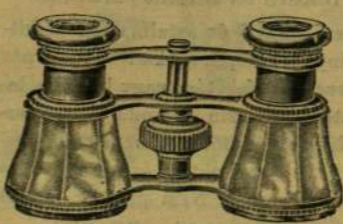
javítja a leves ízét. Néhány osepp elegendő! 12102 Készíté Maggi Gyula és Társa, Bregenz.

Hall-fürdőhely

Felső-Ausztriában. Elsőrangú Jodbromfürdő. Legrégibb és leghatásosabb jódforrás Európában. Felvilágosítással és prospektussal szolgál a fürdőgondnokság. 12140

CALDERONI ÉS TÁRSA

IV., Váci-utca 1, BUDAPEST, Kishid-utca 3.

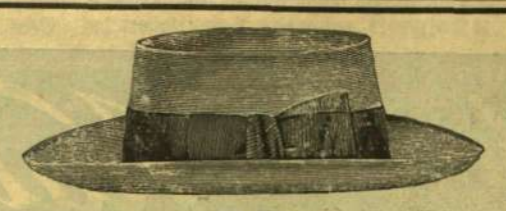

Színházi látóeszközök, fogantyúval. Alumínium színházi-, tábori- és versenylátóeszközök. Prizmás távcsövek. Zeiss, Busch és Goerz-féle gyártmány eredeti gyári áron. — Szemüvegek, orrszippetők és lorgnettek arany, ezüst és teknősbéka csont keretben. — Olvasó üvegek egyszerű és díszes keretben. — Auerold légsúlymérők, hőmérők. — Stereoskop szerkevények. 12135

Fényképezési készülék, kodak, nagy választékban, eredeti áron.

Étvágytalanság, emésztési hiány

a legegyszerűbben a rohitschi „Tempel forrás” időszakos ivása által megszüntethető. E nemű régebbi vagy krónikus állapotnál a „Styria forrás” (erősebb) előnyösebb. Nagyban raktár Magyarország részére Hoffmann Józsefnél, Bndapest, Báthory-utca 8. 12093

164. ábra. Kedvelt divatos, puha kalap fekete, és minden színben 6, 7, 8 és 10-korona.

REIS KÁROLY KALAPGYÁRA

Budapest, Andrassy-út 16. sz. Alapítva 1886.

Teljes árjegyzékemet a Vasárnapi Ujság márczius 10-iki számában 200. és 201. oldalán szives figyelmébe ajánlom.

Ezen árjegyzéket a czég kívánatra, bánkinék portómentesen megküldöm. 12127

A legtekélyesebb TOALET-ASZTAL

készen kívül az, mely Lux-féle piperezkekkel van felszerelve, mert ezek tapasztalat szerint a legjobban felelnek meg hivatusuknak.

KÖLNI VIZ 1 kis üveg K 70, 3 üveg K 1.80 1 közőp: K 1, 3 K 2.80 (Eau de Cologne) 1 nagy K 2, 3 K 5.60

XYRIS-POUDER (Hógyipor) 3 színben, felül minden eddigi ilyenmű készítménytá 1.20 K (Sálsilliom) (Sálsilliom) 11881

(SÁLSILLIOM) a toalet-asztal díszes, csinos dobozban 4 korona 50 fillér. — Ugy ezek, mint a legkifináltabb angol francia illatszerek, piperezkek kaphatók.

LUX MIHÁLY drogériájában Budapest, IV., Múzeum-körút 71. Részletes árjegyzék ingyen és bérmentve.

KÖVÉRSÉG korai vénység. Kinos, arany, sok pénz mit ér, ha nincs egészség? Pedig minden betegségnek kezdődöt az emésztési savarok és az elbűsödés okozat. Azért kell Mágis körök, ha a haj nincsen még elszárad, csak egy kis kátrólót tenni a világhírű Mandor-porzál, melynek ára azért oly csekély, hogy minden embernek módjában legyen azt megvásárolni. Mandor egy doboz 2 kor. 80 fillér. Tokin-tlyos orvosi és vegyértel biológiai vizsgálatok és utasításokkal utal, vagy a pénz beutálása mellett, azért illik 11761 Mad. Mandl Ida, Bpest, Károly-körút 2/V TÖRÖK JOZSEF győgyserész, Király-utca 12. sz.

Mig eddig a régi bűrbetegségek, a legkülönbözőbb súlyos idegbajok (neurasthenia, vitustánc), a sápkór, a női arcot eléktelenítő pattanások s a női nemi szervek folyásokkal kombinált hurutos megbetegedéseinek kezelésénél csekély értékű idegen vizekre voltunk utalva, addig újban 12137

a PARÁDI ARSEN vízben vastartalommal olyan kincsünk van, mely minden eddigi arsenavas viznél (Roncegno Levico) hatásosabb, könnyebben emészthető s mennyiség már, minthogy legtekélyesebb orvosi tekintélyünk felkarolja s a fogyasztók egész serege diésdi hatásait, hazánkban csaknem kizárólag keresletnek örvend. Egy postalás (7 palaok) parádi arsen vastartalom győgyvizet Magyarország összes postálmására 5 korona 80 filléért bérmentesen szállít cs. és kir. udv. szállító, BUDAPESTEN. Főraktár: ÉDESKUTY L. cs. és kir. udv. szállító, BUDAPESTEN. Kapható minden győgytárban és megbízható fűszerkereskedésben.

Rózsafa és Szekvirág.

Nagy képes árjegyzék 400 legújabb és legtekélyesebb régi fajokkal bérmentve küldetk. Magastörzű rózsafa 2-3 éves koromál 10 drb 12-14-16 K bérmentve. Császarszekvirág 1 éves folytatvított legtekélyesebb fajok 10 drb 3-6 K bérmentve utánvétel mellett bármely helyre. Kérem ezt megtekinteni, ily módon egy czég sem szállít. Krausz Tamás kertész, Fekete-halom Brassó mellett. 12104

Sachsen-Altenburg. Technikum Altenburg. Gécepítés és elektrotechnika, papírotechnika, Automobiltechnika, Jelenleg és vízszakra. Program lap.

MARGIT GYÓGY-FORRÁS

(„Margittelep” Beregmege) gyomor, belek, húgphólyag s különösen a légzőszervek hurutos bántalmáinál igen jó hatást még akkor is, ha vérzések esete forog fenn. Megrendelhető: ÉDESKUTY L.-nél Budapestben és a forrás kezelőségénél Munkácsen. 12066

Rheuma, csúz, köszvény, hűlés, csont és ideges főfájás ellen legtekélyesebb

Capsin paprika-kenőcs.

A fővárosi kórházakban és több orvos által e babban sikerrel adatik. Ezekre menő hálalratok bizonyítják, hogy mily kitünő hatása van, ezen hálalratok nálam eredetiben megtekinthetőek. Kis tégely egy kor., nagy eredetiben 2 kor. Az ár és 35 fillér postaköltség után beutálása v. utánvétel mellett küldi a készítő SZENTHE L. győgyazertár tulajdonos, Budapest, Danjánhut-utca 2/c. Főraktár Török József győgyazertára, király-u. 12. és Egger-győgyazertár, váci-körút 17. szám. 12094

Technikum Mittweida

Igazgató: A. Holtz, tanár. (Szász királyság.) Magasabb technikai tanintézet elektro- és gépész-műszaki, technikai és művészeti képzésére. Szakágan felszerelt elektrotechn. és gépészeti laboratoriumok. Gyári tanulmányok. 3610 hallgató a 36 iskolában. Program stb. díjtalanul a titkárság által.

FELHIVÁS A NŐKHÖZ!

Mindazon nők, kik adnak valamit a kéz és arcz ápolására, ne kenjék arczukat és kezüket semmi-féle krémmel, kenőccsel, puderral, melyekkel sosem fognak eredményt elérni, hanem tegyenek egy próbát a világhírű és orvosi tekintélyek által ajánlott

„HOPPA“

angol teint regulator-ral, mely fölöslegessé teszi az arcz és kéz kellemetlen bekenését s egymagában pótolja a krémet, kenőcsöt, pudert, szappant.

A „HOPPA“ bámulatos gyorsan tünteti el a szeplőt, májfoltot, bőrvörösséget, mitesszereket, stb. és meglepően puhítja, finomítja, ifjítja az arcot és kezeket. 12136

Igazi uri nő nem keni arczát.

Egy doboz ára utasítással 2 K 50 f.

Kapható minden győgytárban, drogeriában és illatszertárban.

Főraktár: Kaiser Vilmos és Tsa kozmetikai laboratoriuma Győr, 1/g.

Katona Géza éttermei

IV. kerület, Váci-utca 38. szám. Müncheni Hofbräu-sör a bajor királyi udvari sörfalvól Részvény udvari-sör a Kőbányai részvény-sörfalvól. Külön páholyok és termek nagyobb társaságok részére. Tiszta fajborok és izletes ételek.

„Klotild kávéház“ IV., Váci-utca 38. és Irányi-utca sarkán. — Villamos megállóhely. Minden vasárnapon és ünnepnapon a m. kir. 1-ső honvédsereg hangversenye. Katona Géza tulajdonos.

Kalogén BRÁZAY SÓSBORSZESZ FOGKRÉM

LEGJOBB SZER A FOGAK ÁPOLÁSÁRA

12110

ZENEMŰVEKET ROZSNAY KÁROLY... Ingven.

Téli fürdőkúra a Szt.-Lukácsfürdőben.

Természetes forró, meleg, kénes források. Iszapfürdők, iszapborogatások...

Rozsnyay Pepsin bora.

Kellemes ístí, kiváló jó hatású szer étvágytalanság, rendetlen emésztés és gyomorgyengeség ellen.

Vérszegények, gyöngéledők, idegesek.

Főraktár: Török József, gyógyszerész Budapest, Király-u. 12.

Sok millió előkelő urhölgy használja a világhírű Földes-féle MARGIT-CREMET.

Legkedveltebb, legjobb hajfestőszert a MELANOGENE fekete és barna színben.

Postán utárvételre vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készítő: Földes Kelemen gyógyszerész, Arad.

PILULES ORIENTALES Most. Előlt. a kelletlenül előrhetően a kelletlenül előrhetően...

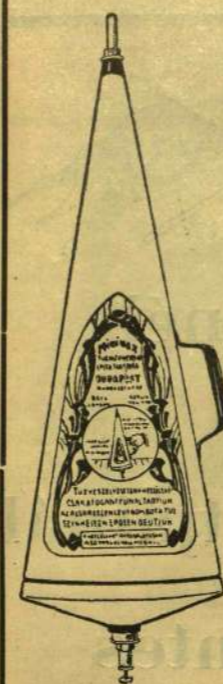
HA FÁJ A FEJE, Beretvárs-féle MIGRAIN-Pasztillát. Minden fejfájásban és migrénben kapható.

Vértess-féle Sósbornszesz Minden háznál szükséges.

A MAGYAR GAZDÁK LEGNAGYOBB ELLENSEGE A

TŰZ,

mely a forró nyári szárazságban évről-évre óriási károkat okoz.

„MINIMAX”

önműködő tüztöltő készülék, melyvel bármely laikus még csirjában elfojtathatja azt.

Magyar Minimax Gyár Részv.-Társ. Budapest, VII., Ilka-utca 31. Telefon 37-31.

Ha őszül a haja ne használjon mást, mint a „STELLA“-HAJVIZET, mert ez nem hajfestő, de oly vegyi készítmény, mely a haj eredeti színét adja vissza.

Serravallo CHINA-BOR VASSAL. Hygienikus kiállítás 1906. Legmagasabb kitünt. Erőbítőszert gyöngéledők, vérszegények és lábbadozók számára.

Párisi világhírlapítás «Grand Prix» 1900 Kwizda-féle Restitutions-fluid. Egy üveg ára 2 K 80 fill.

MATTONI-FÉLE GIESSHUBLER TERMÉSZETES SAVANYU-KUT.

Czélszerű ajándék! Has- és csipőfűző. Ez idő szerint a hölgyek legkedveltebb fűzője, mely a mellét teljesen szabadon hagyja.

GANZ ÉS TÁRSA VASONTÓ ÉS GÉPGYÁR RÉSZVÉNY-TÁRSULAT. Városi iroda: Budapest, IV., Ferenciek-tere 2.

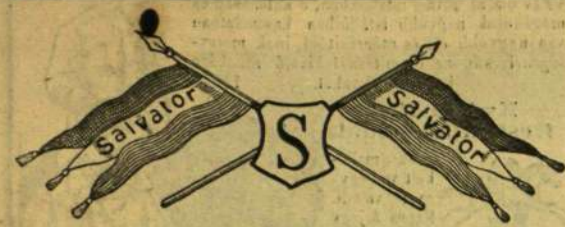
ELSŐRANGU MAGYAR VASSPECIALITÁS. KRIEGER TOKAJI CHINA-VASBORA. Kapható 3-20 és 6 kor. üvegekben.

Szép mint a csillag az égen DERMOLIN. használatától. Felülmúlhatatlan hatásában és egyszerűségében.

Csak «SICULIA» névvel ellátott üvegek valódiak! A Málnási «SICULIA» forrás-víz. Sziklarétegeken átfutó artzi-forrás.

Berketz István utóda kelme, selyemfestő- és vegytisztító-gyára, Budapest, Kinizsi-utca 14. Telefon 63-36.

Elsőrendű gyógyviz és diätetikus ital

Vesebajoknál,

a húgyhólyag bántalmainál és köszvényénél,

a cukorbetegségnél,

az emésztési és lélegzési szervek hurutjainál

a **Bór és Lithion** tartalmu, vastól mentes

SALVATOR-FORRÁS

a continens legelső orvosi szaktekintélyei által kitűnő sikerrel használtatik.

Húgyhajtó hatása.

Kellemes izü.

Vasmentes.

Könnyen emészthető.

Teljesen tiszta.

Állandó összetételü.

Különösen oly egyéneknek ajánlatos, kik
ülő életmódjuk folytán
aranyeres bántalmakban,
hasi vérbőségben, máj és
veseizgalomban vagy húgy-
savas lerakódásokban,
vesehomok és vesekövek
képződésében szenvednek.

Forrásleírások és orvosi bizonyítványok, valamint elismerő
nyilatkozatok betegek köréből díjmentesen állanak rendelkezésre.

„SALVATOR“ kapható minden ásványvizkereskedőnél vagy

SCHULTES ÁGOST

Szinye-Lipóczi Salvator-forrás vállalatnál

Budapest, V. Rudolf-rakpart 8.

12084

Franklin-Társulat nyomdája, Budapest IV., Egyetem-utca 4. szám.

14. SZ. 1907. (54. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

FOMUNKATÁRS
MIKSZÁTH KÁLMÁN.

BUDAPEST, APRILIS 7.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. A „Világkrónika“-val
Félévre 8 korona. negyedévenként 80 fillérrel
Negyedévre 4 korona. több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
határozott viteldj is csatolandó.

RÉVAI MIKLÓS.

Halálának százéves évfordulójára.

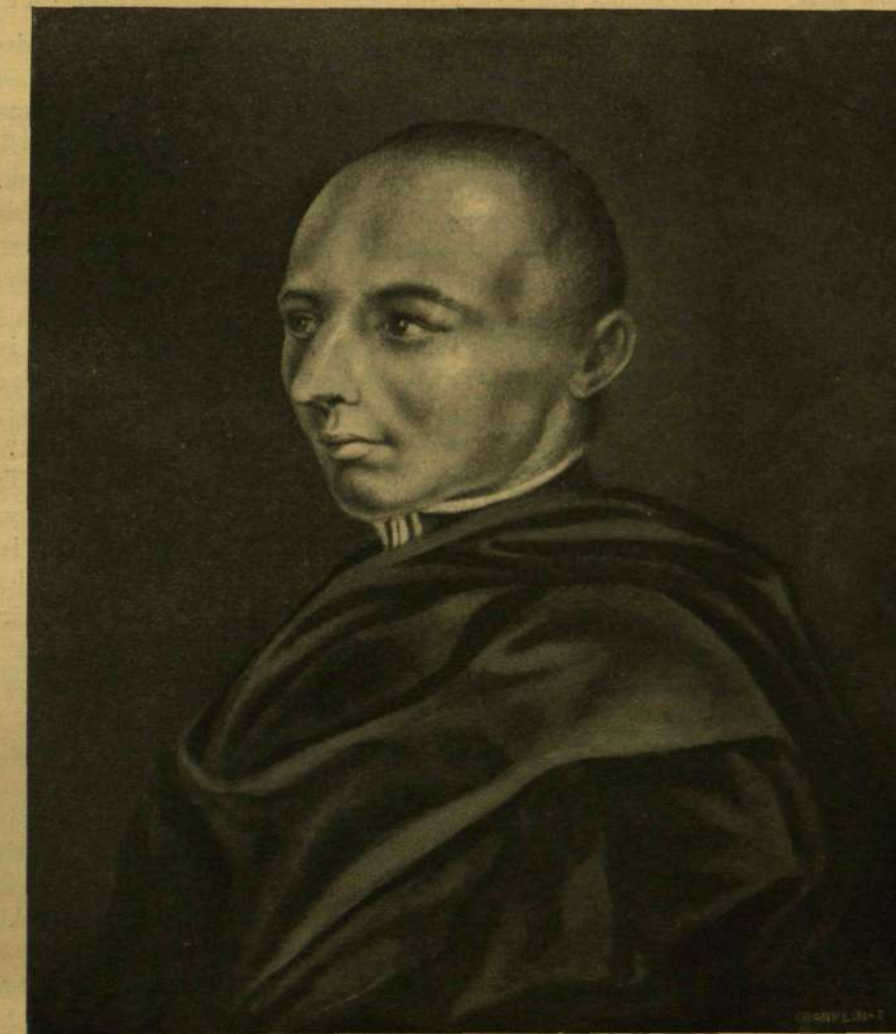
RÉVAI MIKLÓS talentumát illetőleg megvan a közvéleménynek határozott és eddig soha meg nem ingatott meggyőződése. A közfelfogást és a tudományos alapon soha czáfolásra még csak meg sem kísérelt általános vélekedést kifejezi róla ez az idézet: «Soha Magyarországon még nem jelent meg mű magyar embertől, mely eljárásában ily tudományos, eredményeiben ily módszeres, fejtegetéseiben ily örökbecsű lett volna, mint Révai e két munkája» (Antiquitates és Elaboratio Grammatica). Valóban ezt az idézetet minden fentartás és kétségeskedés nélkül leirhatjuk, mert benne nemcsak a lángelmének járó hódolat van kifejezve, hanem e munkák tudományos értékének igazi rangja és jelentősége is megállapítást nyert. Ez a rövid idézet persze nem mondatnak gyér és komprimált voltánál fogva nagyjelentőségű, hanem a nyelvtudomány terén végbement kutatások, tanulmányok és felfedezések amaz eredményei által, melyek a Révai studiumainak vizsgálatában azok értékére nézve kivétel nélkül ezt a megállapítást találták igazságosnak. Nem vitás tehát egyetlen vonatkozásban sem a Révai munkásságának korszakos értéke, nem vitásak érdemei sem és az a tulajdonsága, hogy a nagyság mindama kellekei megvoltak benne, melyek nemzetek életében az egyes embert az összeség leghasznosabb kiválasztottainak táborába emelik.

Így beszél az érem egyik oldala. De érdemes megfordítani ezt az érmet, hogy tanulságul merítsük belőle a koroknak és embereknek azt a mindig meglévő önzését, mely siralmakba, nyomorba,

kimondhatatlan szenvedésbe fullasztja bele épen az olyanok életét, kinek még a következő nemzedékek is legnagyobb hálával tartoznak munkásságáért. Révai Miklós halálának századik évfordulóján egyéni sorsa, emberi viszontagságai érdekelnék ezúttal bennünket legjobban. Kulturális jelentősége, nyelvészeti lángelméje el van ismerve, két komoly és alapossgal írott élettrajzi munka feltárja egész működését, kimagyarozatlanul hagyott ítélet vagy eldöntetlen viták tehát nem maradtak mögötte s ilyenek nem várnak megoldásra sem. Az emberről azonban érdemes tudni, hogy enél szerencsétlenebb, hányatottabb és küzdésekkel rettenetesebben megterhelt pálya alig egy-két ironak jutott osztályrészeül. A Petőfi nyomora és küzdelme színházi tréfa a fatális

szerencsétlenségeknek ama láncolatához képest, melyek a Révai léptei nyomán fakadtak. A magyar kultúra becsületét szolgálta, de ez a kultúra még csak nyugodt életet sem biztosított neki. Pénztelenség, nélkülözés, örökös szükség és szüntelen exaltáció ezek miatt való aggodalmában: így indul és így is folyik le a Révai élete. Közbe operettszerű, komikus kísérletek, — melyekre önkéntelenül könny szökken szemünkbe, — hogy változtasson okkal-móddal a тұrhetetlen állapotokon. Pappból lesz újságíró, újságíróból tanár, tanárból író, közbe kosztosokat fogad, hogy jövedelmét így gyarapítsa, mikor pedig beleveszt, majorságtenyészésre és házi kezelési gazdálkodásra veti magát, de az anyagi bajok így is nőnek, a tyúkok megdöglenek, a tojások elromlanak, az üzlet rosza

fordul, egyezőval csupa bal szerencse, folytonos csalódás s tetejébe a pénznek állandó hiánya. Küzdő emberek életében ezek a szomorú jelenségek az ifjúkorral rendszeren lezáródnak. Az éhező diákból szolid hivatalnok lesz, a zillált ifjú szerencsés házasság révén adósságmentes polgárrá válik, a sorstól üldözött Révainak azonban még férfikora előrehaladott éveiben, egyetemi professzor korában is vannak olyan napjai, hogy nincs mit ennie. Horváth István kéziratban maradt naplójában találjuk 1805 április 9-éről, vagyis Révai halála előtt két évről a következő jegyzetet: «Úgy kifogyott a pénzből, hogy kínos állapotában kénytelenültem már két napig koplalni.» A három- és négykötetes tudós munkák szerzője így vegetált az irodalmi élet Mekktájában, Pesten, az első és fő kulturtelepén az országnak, éhínségben, mikor vármegyei pandurok és pióca mójára élőködő úzerek vidáman néztek jövőjük elébe. Nyomoriságos helyzetéről beszél mecenásához,

A Szépművészeti Múzeumban levő metszet után
RÉVAI MIKLÓS.